

EKONOMSKA TEORIJA U PERIODU 1958-2018.

KNJIGA APSTRAKATA

Redaktori

Božo Drašković • Ivana Domazet

Međunarodna naučna konferencija
TEORETSKI I EMPIRIJSKI ASPEKTI EKONOMSKE NAUKE –
60 GODINA IZAZOVA I MOGUĆNOSTI
Beograd, 2018.

EKONOMSKA TEORIJA U PERIODU 1958-2018.

KNJIGA APSTRAKATA

Urednici

dr Božo Drašković

dr Ivana Domazet

**Međunarodna naučna konferencija
TEORETSKI I EMPIRIJSKI ASPEKTI EKONOMSKE NAUKE –
60 GODINA IZAZOVA I MOGUĆNOSTI
*01.11.2018. Beograd, Srbija***

Beograd, 2018.

Izdavač:

Institut ekonomskih nauka

Zmaj Jovina 12, Beograd

Tel. (011) 2622-357, 2623-055

Faks: (011) 2181-471

www.ien.bg.ac.rs

office@ien.bg.ac.rs

Za izdavača:

Dr Jovan Zubović, direktor

Recenzenti:

Prof. dr Branko Vasiljević

Prof. dr Petar Đukić

Prof. dr Zvonko Brnjas

Lektor:

Ljiljana Kostić

Štampa:

DonatGraf, Beograd

Tiraž:

200 primeraka

ISBN: 978-86-89465-41-9

Ova knjiga apstrakata je rezultat rada na projektima: Evropske integracije i društveno-ekonomske promene privrede Srbije na putu ka EU (47009) i Izazovi i perspektive strukturnih promena u Srbiji: Strateški pravci ekonomskog razvoja i usklađivanje sa zahtevima EU (179015), finansiranih od strane Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije

© Institut ekonomskih nauka 2018. Sva prava zadržana. Bez pismene saglasnosti izdavača nije dozvoljen nijedan oblik reprodukcije, kopiranja ili prenošenja kako celine, tako i posebnih delova ove publikacije.

MEĐUNARODNI PROGRAMSKI ODBOR

- **Dr Ivana Domazet**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Jovan Zubović**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Mario Holzner, PhD**, The Vienna Institute for International Economic Studies, Beč, Austrija
- **Mustafa Özer, PhD**, Anadolu University, Faculty of Economics Administrative Sciences, Turska
- **Sabri Boubaker, PhD**, South Champagne Business School, Francuska
- **Nadia Abaoub, PhD**, Ouertani, Ecole Supérieure de Commerce, Université de Manouba, Tunis
- **Jean-Vasile Andrei, PhD**, Petroleum and Gas University of Ploiesti, Prahova, Rumunija
- **Fateh Belaïd, PhD**, School of Pont & Chaussées and Littoral University, Francuska
- **Antonio Portugal, PhD**, University of Coimbra, Coimbra, Portugalija
- **Bogdan Dima, PhD**, Faculty of Economics and Business Administration, West University of Timisoara, Rumunija
- **Damien Bazin, PhD**, University Nice Sophia Antipolis, Nica, Francuska
- **Stefana Maria Dima, PhD**, East European Center for Research in Economics and Business, Faculty of Economics and Business Administration, West University of Timisoara, Rumunija
- **Carmine D'Arconte, PhD**, IUSM, Università degli Studi di Roma, Foro Italico, Italija
- **Dr Krum Krumov**, Univerzitet "St. Kliment Ohridski", Bugarska
- **Marta Simoes, PhD**, University of Coimbra, Coimbra, Portugalija
- **Mirela Panait, PhD**, Petroleum and Gas University of Ploiesti, Prahova, Rumunija
- **Xavier Richet, PhD**, University Sorbonne Nouvelle – Paris 3, Paris, Francuska
- **Horst Brezinski, PhD**, Technische Universität Bergakademie Freiberg, Freiberg, Nemačka
- **Rochdi Feki, PhD**, Sfax Business School, University of Sfax, Tunis
- **Driss Guerraoui, PhD**, University Mohammed V, Rabat, Maroko
- **Jovan Zafiroski, PhD**, SS. Cyril and Methodius University in Skopje, Makedonija
- **Dr Maks Tajnikar**, Univerzitet u Ljubljani, Slovenija
- **Dr Dubravka Jurlina Alibegović**, Ekonomski institut, Zagreb, Hrvatska
- **Dr Maruška Vizek**, Ekonomski institut, Zagreb, Hrvatska
- **Dr Andriana Rogošić**, Ekonomski fakultet, Split, Hrvatska

- **Dr Ana Mugoša**, Ekonomski fakultet, Podgorica, Crna Gora
- **Dr Jovan Ateljević**, Ekonomski fakultet, Banja Luka, Bosna i Hercegovina
- **Dr Drini Imami**, Poljoprivredni fakultet, Tirana, Albanija
- **Nouri Chtourou, PhD**, Faculty of Economics and Management, University of Sfax, Tunis
- **Vasileios Kallinterakis, PhD**, University of Durham, Velika Britanija
- **Dr Alen Host**, Univerzitet u Rijeci, Rijeka, Hrvatska
- **Marianna Sinicakova, PhD**, Technical University of Kosice, Slovačka
- **Diego Begalli, PhD**, University of Verona, Italija

NACIONALNI PROGRAMSKI ODBOR

- **Dr Božo Drašković**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Ivan Stošić**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Mirjana Radović-Marković**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Aleksandar Grubor**, Ekonomski fakultet, Subotica, Univerzitet u Novom Sadu
- **Dr Hasan Hanić**, Beogradska bankarska akademija, Beograd
- **Dr Srdjan Redžepagić**, Beogradska bankarska akademija, Beograd
- **Dr Andrea Andrejević Panić**, Univerzitet Educons, Sremska Kamenica
- **Dr Isidora Ljumović**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Aleksandra Bradić-Martinović**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Jelena Minović**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Slavica Stevanović**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Sonja Đuričin**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Isidora Beraha**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Vladimir Simović**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Olja Munitlak-Ivanović**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Vesna Aleksić**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Dr Pere Tumbas**, Ekonomski fakultet, Subotica, Univerzitet u Novom Sadu
- **Dr Dejan Petrović**, Fakultet organizacionih nauka, Beograd
- **Dr Vladimir Obradović**, Fakultet organizacionih nauka, Beograd
- **Dr Srđan Marinković**, Ekonomski fakultet, Univerzitet u Nišu
- **Dr Jonel Subić**, Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd
- **Dr Boris Kuzman**, Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd
- **Dr Marko Jeločnik**, Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd
- **Dr Petar Veselinović**, Ekonomski fakultet, Univerzitet u Kragujevcu
- **Dr Vladan Pavlović**, Ekonomski fakultet, Univerzitet u Prištini, Kosovska Mitrovica

ORGANIZACIONI ODBOR

- **Ma Aida Hanić**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Ma Olivera Jovanović**, Institut ekonomskih nauka, Beograd
- **Ma Petar Mitić**, Institut ekonomskih nauka, Beograd

PREDGOVOR

Poštovane kolege,

sa velikim zadovoljstvom vam predstavljamo *Knjigu apstrakata* sa jubilarne 10 međunarodne konferencije pod nazivom "Teoretski i empirijski aspekti ekonomske nauke – 60 godina izazova i mogućnosti". Ovogodišnja konferencija ima poseban značaj jer je organizovana povodom šezdeset godina od osnivanja i rada Instituta ekonomskih nauka, a jedna od tri tematske oblasti konferencije posvećena je pitanjima *Ekonomske teorije u periodu 1958-2018. godina*.

Knjiga apstrakata, koja se nalazi pred čitaocima, obuhvata 22 teme koje su napisane od strane 31 autora. Tematski okvir apstrakata se kreće u opsegu od teorijskih aspekata promena i uticaja dominantnih ekonomskih pravaca koji su obeležili drugu polovinu XX veka i prve decenije XXI veka. Uticaj dominantnih teorijskih koncepata imao je refleksije na koncipiranje i vođenje ekonomskih politika u navedenom periodu.

Generalno, čitav period kada se radi o ambijentu u kome je rastao i razvijao se Institut ekonomskih nauka, obeležen je turbulentnim promenama. Od dominacije ekonomske teorije kenzijanizma i eksperimentalne teorije samoupravnog ekonomskog sistema, koja je dominirala sve do poslednje dve dekade dvadesetog veka, došlo se do značajnog, može se reći kopernikanskog zaokreta ka neoliberalnom teorijskom i praktično politekonomskom konceptu kreiranja i sprovođenja ekonomske politike. Politička ekonomija samoupravnog socijalizma delimično korespondira sa nekim od ključnih premisa kenzijske ekonomske teorije. Nasuprot tome, prevladavanje uticaja Čikaške škole neoliberalnog, čak i „tržišnog fundamentalizma“ nije ostavio ni najmanje prostora za srednja rešenja, kakav je bio koncept i praksa samoupravnog ekonomskog i političkog modela.

Teme koje sadrži ova knjiga apstrakata po naslovima, kratkim sadržajima i sa pregledima literature, kreću se od istorijskih aspekata ekonomije socijalizma, preko interpretacija teorije i prakse tranzicije iz socijalizma u kapitalizam, do interpretacija ključnih polazišta neoliberalne ekonomske teorije i na njoj zasnovane prakse ekonomske politike. Knjiga apstrakata sadrži i priloge koji obrađuju neka od konkretnih pitanja i analizu podataka vezanih za istorijski ekonomsko-statistički horizont minulih šest decenija.

Radovi prezentirani u ovoj knjizi apstrakata snažno ukazuju na teorijsku, empirijsku i ekonomsko-političku povezanost istraživanja sa savremenim tokovima ekonomske misli i ekonomske politike u svetu i kod nas.

Zahvaljujemo svim autorima, recenzentima, članovima programskog i organizacionog odbora na doprinosu da ova *Knjiga apstrakata* ispuni naš zajednički cilj – objavljivanje visoko kvalitetnih naučnih rezultata. Nadamo se da će rezultati prezentirani na našoj konferenciji pomoći kako razvoju ekonomske teorije, tako i unapređenju donošenja javnih politika iz oblasti ekonomije.

Urednici

SADRŽAJ

PREDGOVOR	7
1. ZAMKE I PROTIVUREČNOSTI EKONOMIJE SOCIJALIZMA Nastasja Stašević	13
2. NOVA SOCIJALNA EKONOMIJA I DRUŠTVENO BLAGOSTANJE Brankica Todorović	15
3. MOĆ UNIVERZALNOG INDIKATORA EKONOMSKOG BLAGOSTANJA I RASTA Dragana Gnjatović, Jelena Radović Stojanović	18
4. KOORDINACIJA ILI DOMINACIJA? ODNOS POLITIČKE VLASTI PREMA EKONOMSKIM POSTAVKAMA I STRUČNJACIMA U PRIVREDNOJ ISTORIJI SOCIJALISTIČKE JUGOSLAVIJE Saša Ilić, Sonja Jerković	22
5. MOGUĆNOSTI I GRANICE ANALIZE VREDNOSTI, CENA I RASPODELE “KLASIČNE TRADICIJE” Boban Stojanović	25
6. TRANZICIONI PREOKRET – OD NETRŽIŠNE KA TRŽIŠNOJ PRIVREDI Petar Veselinović	28
7. (I)RACIONALNOST EKONOMISTA U PROUČAVANJU TRANZICIJE: INSTRUMENTALNA STUDIJA SLUČAJA Slavica Manić	32
8. NOVI KONSENZUS U MAKROEKONOMIJI I NJEGOVE IMPLIKACIJE ZA TRANZICIONE PRIVREDE Vladimir Mihajlović	35
9. IZAZOV SHVATANJA NEOLIBERALIZMA KAO JEDNE TEORIJSKE ALTERNATIVE Olja Munitlak Ivanović	38

10. IMPLIKACIJE NEOLIBERALNE EKONOMSKE DOKTRINE ZA PRIVREDNU I DRUŠTVENU STVARNOST	41
Vlastimir Leković	
11. OPTIMALNO PRIVREĐIVANJE - EKONOMIJA BUDUĆNOSTI	44
Zdravko Bijelić, Biljana Milanović	
12. POVEZANOST INFLACIJE, NEZAPOSLENOSTI I EKONOMSKOG RASTA-EMPIRIJSKA ANALIZA NA PRIMERU ZEMALJA JUGOISTOČNE EVROPE	48
Nemanja Lojanica, Saša Obradović	
13. POUZDANOST PROGNOZA NA TRŽIŠTIMA RADA SA VISOKOM NEZAPOSLENOŠĆU	51
Kosovka Ognjenović	
14. ISTORIJSKO NASLEĐE I INSTITUCIONALNE PROMENE U ZEMLJAMA CENTRALNE I ISTOČNE EVROPE: PERSPEKTIVA DUGOG TRAJANJA	54
Nataša Golubović, Marija Džunić	
15. DRUŠTVENI PROIZVOD I EFIKASNOST INVESTICIJA U SOCIJALISTIČKOJ JUGOSLAVIJI: 1947-1987	57
Jelena Minović, Vesna Aleksić	
16. "KOMPARATIVNA ANALIZA POLOŽAJA PREDUZEĆA U JUGOSLOVENSKOJ I BUGARSKOJ PRIVREDI 1960-IH"	60
Milan Piljak	
17. KOOPERACIJA – MREŽA PREDUZEĆA UKLJUČENA U PROIZVODNJU AUTOMOBILA FABRIKE „CRVENA ZASTAVA” U KRAGUJEVCU	63
Ranka Gašić	
18. DRUŠTVENI UTJECAJ CENTRALNO PLANIRANE EKONOMIJE U SOCIJALISTIČKOJ HRVATSKOJ – PRIMJER VUKOVARA	66
Sandra Cvikić, Ivana Žebec Šilj	
19. PERSPEKTIVE REDEFINISANJA EKONOMSKE TEORIJE U KONTEKSTU NOVE EKONOMSKE POLITIKE MAĐARSKE	69
Gyöngyi Major	

Sadržaj

20. JEVREJSKA EKONOMSKA MISAO	73
Milika Mirković	
21. RAZVOJ EKONOMSKE MISLI U CRNOJ GORI	75
Jadranka Kaluđerović, Vojin Golubović	
22. MULTIDIMENZIONALNA ANALIZA SIROMAŠTVA U BOSNI I HERCEGOVINI U XXI STOLJEĆU	77
Adela Delalić, Jasmina Osmanković	

1. ZAMKE I PROTIVUREČNOSTI EKONOMIJE SOCIJALIZMA

Diplomirani ekonomista, Nastasja Stašević¹

Ekonomski fakultet Subotica, Novi Sad, Srbija

CILJ RADA

Cilj rada predstavlja dokazivanje neuspešnosti socijalizma, odnosno zašto socijalizam nije uspeo da ispuni očekivanja širokih narodnih masa u svojoj jednakosti i ravnopravnosti kako je to i promovisao. Postavlja se pitanje da li bi kapitalizam bio toliko uspešan da nije bilo neuspeha socijalizma.

METODOLOGIJA RADA

U radu fokusiran je Jugoslovenski socijalizam, i njegovo poredjenje sa SSSR-om. U centru razmatranja su glavne prednosti socijalizma Jugoslavije kao i njegove zamke. Glavna metoda koja je korošćena je studija slučaja u smislu proučavanja formiranja i kraha socijalizma Jugoslavije. Ukoliko posmatramo socijalizam u Jugoslaviji, možemo reći da je on drugačiji od socijalizma istočne Evrope. U prošlosti je tadašnja Jugoslavija, kao i danas Srbija, bila između istoka i zapada što je uticalo na formiranje socijalizma koji nije bio u svim aspektima isti kao i u zemljama istočne Evrope, odnosno na formiranje samoupravnog socijalizma

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Socijalizam, pored toga što je humana ideja, imao je vrlo veliki pritisak od strane kapitalizma, koji je po svaku cenu želeo da dokaže da je ovaj društveni sistem pogrešan, iako su svi parametri išli na ruku socijalizma.

Jedan od faktora propasti socijalizma bio je uticaj velikih sila koje su u strahu delovale kako se socijalizam ne bi proširio i kod njih. Karakteristika socijalizma bilo je i jednopartijski sistem. U nedostatku konkurencije u socijalizmu nije postojao motiv za dalje napredovanje.

---

¹ E-mail: nastasja.stasevic@gmail.com

PRIMENLJIVOST

Analiza socijalizma primenljiva je iz razloga što je socijalizam, iako nije funkcionisao, ipak je uticao na kapitalizam, odnosno pomaže da se razume sadašnje društveno uređenje. Uticaj se ogledao u promovisanju humanijeg kapitalizma, odnosno da je kapitalizam bio bez konkurencije verovatno ne bi morao da uključi neke aspekte koje je promovisao socijalizam (rast životnog standarda, bolji uslovi rada i druge socijalne kategorije).

NAUČNI DOPRINOS

S obzirom da je danas kapitalizam dominantan i da se socijalizam pokazao kao neuspešan, sada u jednom drugom društvenom sistemu potrebno je pokazati da socijalizam nije bio toliko loš. Odnosno da su se i neki aspekti socijalizma utkali u kapitalizam i potrebno ih je naglasiti i težiti ka njihovom kontinuiranom unapređenju.

KLJUČNE REČI

Samoupravni socijalizam, uzroci propasti socijalizma, Jugoslavija, radnička klasa

LITERATURA

1. Staljin, Josif Visarionovič, (1952), *Ekonomski problemi socijalizma u SSSR, Boljsevik*
2. Milan Mesarić, (2010), *Kruži li bauk socijalizma ponovno Europom i svijetom?*
3. Linda Fuller, *Socijalizam i tranzicija u Istočnoj i Srednjoj Europi: paradigma homogenosti, klasa i ekonomska neučinkovitost.*
4. Džon Stjuart Mil, (1988), *Teškoće socijalizma, Kritika kolektivizma: Liberalna misao o socijalizmu, 15 str.*
5. Petar Dejanović, *Organizacija samoupravno udruženog rada*
6. Jovan Đorđević, *Neka pitanja socijalističke ostvarivanja i demokratije razvitka*

2. NOVA SOCIJALNA EKONOMIJA I DRUŠTVENO BLAGOSTANJE

dr Brankica Todorović¹
Ekonomska škola, Užice, Srbija

CILJ RADA

U radu se analizira razvoj nove socijalne ekonomije i novog modela ekonomskog rasta čiji je fokus usmeren na ulaganje u ekonomiju i smanjenje nezaposlenosti, odnosno konceptualno i praktično povezivanje teorijskih rešenja sa ekonomskim, socijalnim i društvenim problemima. Novi model ekonomskog rasta treba da obezbedi podršku rešavanju ključnih problema privrednog rasta u savremenim ekonomijama.

METODOLOGIJA RADA

Razvoj novog modela ekonomskog rasta i nove socijalne ekonomije je predložen u većem broju strateških dokumenata među kojima se ističe Strategija Evropa 2020. U okviru politike zapošljavanja sadržane su osnovne smernice za rešavanje problema nezaposlenosti, ali je posebno analizirana uloga javnog sektora i socijalne ekonomije. Imajući u vidu strateška opredeljenja i realne probleme sa kojima se suočavaju zemlje EU, kao i Srbija, u radu se kvantitativnom i kvalitativnom analizom većeg broja studija, dokumenata i statističkih podataka, sagledavaju mogućnosti za model ekonomskog rasta koji bi vodio povećanju društvenog blagostanja.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rad ukazuje na ključne segmente novog modela ekonomskog rasta koji treba da obezbedi podršku demografskom obnavljanju, povećanju zaposlenosti, podsticanju preduzetništva i održivim javnim finansijama kako bi održive penzije bile zagarantovane. Takođe, ukazuje se na mogućnost uticaja mobilnosti radne snage na demografsku strukturu i smanjivanje frikcija na tržištu rada pomoću fleksibilnosti radne snage.

---

¹ Dr, Profesor, e-mail: bdanica@neobee.net

PRIMENLJIVOST

Funkcionisanje tržišta rada u savremenim ekonomijama se analizira sa aspekta njegove efikasnosti i uticaja na ukupnu konkurentnost ekonomije. Zbog toga je otklanjanje poremećaja u njegovom funkcionisanju važno kako sa aspekta zaposlenosti radne snage, tako i zbog društvenog blagostanja čitave nacionalne ekonomije.

NAUČNI DOPRINOS

Svaka država u skladu sa sopstvenim potencijalima, ali i iskazanim problemima u demografskoj i socijalnoj strukturi treba da optimalno kombinuje pojedine elemente mobilnosti radne snage i promoviše konkurentnu socijalnu tržišnu ekonomiju sa održivim penzionim i socijalnim sistemom čime može da utiče na smanjenje nezaposlenosti i povećanje društvenog blagostanja.

KLJUČNE REČI

Socijalna ekonomija, ekonomski rast, tržište rada, frikcije, održivost sistema

LITERATURA

1. Conway, P., D. De Rosa, G. Nicoletti, F. Steiner (2006). *Regulation, Competition and Productivity Convergence*, OECD Economics Department Working Papers, No. 509.
2. EBRD (2011). *Transition reports, Crisis and Transition: The People's Perspective*. Available on: <http://www.ebrd.com/downloads/research/transition/tr11.pdf>
3. EBRD (2016). *Transition reports 2016-17, Transition for all: Equal opportunities in an unequal world*. Available on: [file:///C:/Users/WIN%207/Downloads/transition-report-201617-english%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/WIN%207/Downloads/transition-report-201617-english%20(1).pdf)
4. European Commission (2011). *European competitiveness report 2011*. Brussels: DG for Enterprise and Industry.
5. European Commission (2017). *European competitiveness report 2016*. WP 02/2017. Available on: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/201701_regional_competitiveness2016.pdf
6. European Commission (2010). *Europe 2020, Strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, Brussels, 3.3.2010 COM(2010) 2020 final, Available on: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>
7. European Commission (2011). *Member states competitiveness performance and policies 2011*. Brussels: DG for Enterprise and Industry.

8. Lin, Y.J. (2010). *New structural economics: A framework for rethinking development*. The World Bank, WPS5197.
9. Ministarstvo privrede Republike Srbije (2015). *Izveštaj o privrednom razvoju Srbije u 2014. godini*. Beograd.
10. OECD (2001). *Structural change and growth: Trends and policy implications*. Paris: Directorate for Science, Technology and Industry.
11. OECD (2007). *Going for Growth 2007*.
12. *Strategija i politika razvoja industrije Republike Srbije u periodu 2011-2020*. (2011) Beograd: Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja
13. USAID (2010). *Postkrizni model ekonomskog rasta i razvoja Srbije*. Beograd: USAID.
14. *European Competitiveness and Industry, Benchmarking 2017* (2017). ERT. Available on:
http://ert-industry-benchmarking.eu/wp-content/uploads/2017/12/ERT-Stats_Benchmarking-2017_4web_21122017hyperlinksgroupedBookmarks.pdf
15. *The Europe 2020 Competitiveness Report* (2014). World Economic Forum. Available on:
http://www3.weforum.org/docs/WEF_Europe2020_CompetitivenessReport_2014.pdf

3. MOĆ UNIVERZALNOG INDIKATORA EKONOMSKOG BLAGOSTANJA I RASTA

Prof. dr Dragana Gnjatović¹

Univerzitet u Kragujevcu, Fakultet za hotelijerstvo i turizam u Vrnjačkoj Banji, Srbija

Doc. dr Jelena Radović Stojanović

Kriminalističko policijska akademija, Beograd, Srbija

CILJ RADA

U radu se razmatra istorijska geneza nastanka, razvoja i primene bruto domaćeg proizvoda (BDP) kao univerzalnog pokazatelja ekonomskog blagostanja i rasta. Cilj rada je da ukaže na značaj ovog pokazatelja za razvoj makroekonomske teorije na čijim temeljima je izgrađen sistem nacionalnih računa Ujedinjenih nacija. Akcenat je na objašnjenju razloga iz kojih je BDP danas široko prihvaćen kao indikator ekonomskog rasta, bez obzira na to što apstrahuje niz važnih uticaja na privredna kretanja.

METODOLOGIJA RADA

Istraživanje polazi od hipoteze da je BDP tokom proteklih decenija postao najznačajniji pojedinačni statistički indikator čije značenje daleko prevazilazi nacionalne granice merenja privredne aktivnosti. U uvodu ukazujemo na značaj konstrukcije vremenskih serija agregatnih velična za ekonomsko istorijska istraživanja, među kojima su svakako na prvom mestu vremenske serije realnog BDP. Prvi deo rada posvećen je istorijskoj analizi nastanka i razvoja BDP indikatora, u vreme realizacije Maršalovog plana obnove Evrope posle Drugog svetskog rata. U drugom delu rada istražuju se ekonomske i političke okolnosti koje su uticale na to da do početka 21. veka BDP indikator postane univerzalno merilo ekonomskog progressa planetarnih razmera. Istraživanje se bazira kako na naučnoj literaturi polovine 20. veka, kada su agregatna merenja zagospodarila ekonomskom naukom, tako i na novijim radovima koji se bave primenom BDP indikatora u savremenim statističkim i makroekonomskim modelima.

---

¹ Autor za korespondenciju: Dragana Gnjatović, e-mail: dragana.gnjatovic@kg.ac.rs

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanjem istorijske geneze nastanka, razvoja i primene statističkog indikatora BDP dolazimo do zaključka da je privredni rast, meren rastom realnog BDP, danas primarni, ne samo ekonomski već i politički cilj vlada svih zemalja sveta. Široka primena ovog statističkog indikatora i značaj koji mu pridaju nosioci ekonomske politike na nacionalnom i nadnacionalnom nivou čini ga jednim od najvećih dostignuća 20. veka i nezaobilaznim delom političke kulture čovečanstva.

PRIMENLJIVOST

Geneza nastanka, razvoja i primene statističkog indikatora BDP ima sve odlike istorijske pojave dugog trajanja. Zbog toga rezultati ovog istraživanja mogu korisno da posluže ne samo razumevanju standarda merenja privredne aktivnosti koji su decenijama razvijani pod okriljem Ujedinjenih nacija već i razumevanju razloga iz kojih je bilo neophodno izgraditi univerzalno merilo ekonomskog rasta. Istraživanje je namenjeno kako ekonomskim istoričarima tako i istoričarima ekonomske i političke misli.

NAUČNI DOPRINOS

Istraživanje treba da popuni prazninu u domaćoj literaturi o značenju i značaju koje za čitav privredni i politički život ima statistički indikator BDP. On se neupitno primenjuje, kao unapred zadato, prirodno merilo prošlog, sadašnjeg i budućeg planiranog ekonomskog rasta. Jedino se kritički sagledavaju njegove nesavršenosti, pa se upućuje na nove, alternativne indikatore ekonomskog progressa, ne objašnjavajući zašto BDP i dalje ima moć univerzalnog indikatora ekonomskog blagostanja i rasta.

KLJUČNE REČI

Ekonomsko blagostanje, ekonomski rast, makroekonomski indikatori, bruto domaći proizvod (BDP), vremenske serije, UN SNA

LITERATURA

1. Assa, Jacob (2016). *The financialisation of GDP: Implications for economic theory and policy makers*. New York: Routledge.
2. Cook, Eli (2017). *The Pricing of Progress: Economic Indicators and the Capitalization of American Life*. Harvard University Press.

3. Coyle, D. (2015). *GDP: A brief but affectionate history*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
4. Dickinson, E. (2011). GDP: A Brief History – One Stat to Rule Them All. *Foreign Policy*, January–February 2011. Dostupno na: <http://foreignpolicy.com/2011/01/03/gdp-a-brief-history>
5. Fioramonti, L. (2013). *Gross Domestic Problem: The Politics behind the World's Most Powerful Number*. London: Zed Books.
6. Frajman Ivković. A. (2016). Limitations of the GDP as a Measure of Progress and Well Being. *Ekonomski vjesnik*, 29(1), 257-272.
7. Haque, M. S. (2004). The Myths of Economic Growth (GNP): Implications for Human Development, Mudacumura G., Haque, M. S. (Eds.). *Handbook of Development Policy Studies*. Marcel Dekker: New York, 1-24.
8. Keynes, J. M. (1940). *How to Pay for the War*. London: MacMillan.
9. Kitchin, R. (2014). *The Data Revolution: Big Data, Open Data, Data Infrastructures and their consequences*. London: Sage Publications Ltd.
10. Kuznets, S. (1962). Inventive Activity: Problems of Definition and Measurement, The Rate and Direction of Inventive Activity: Economic and Social Factors. National Bureau of Economic Research, *The Rate and Direction of Inventive Activity: Economic and Social Factors*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 19-52
11. Landefeld, S.J. (2000). GDP: One of the Great Inventions of the 20th Century. *BEA Survey of Current Business*, January 2000. Dostupno na: <http://www.bea.gov/scb/pdf/BEAWIDE/2000/0100od.pdf>
12. Lepenies, P. (2016). *The Power of a Single Number, A political History of GDP*. New York: Columbia University Press.
13. MacFeely, S. (2016). The continuing evolution of official statistics: some challenges and opportunities. *Journal of Official Statistics*, 32(4), 789–810.
14. Masood, Ehsan (2016). *The Great Invention: The Story of GDP and the Making and Unmaking of the Modern World*. New York and London: Pegasus Books.
15. Mayer-Schonberger, V. and K. Cukier (2013). *Big Data: A Revolution That Will Transform How We Live, Work and Think*. London: John Murray.
16. Palmer, E.Z. (1966). *The Meaning and Measurement of the National Income*. Lincoln, NE: University of Nebraska Press.
17. Philipsen, D. (2015). *The Little Big Number - How GDP Came to Rule the World and What to Do About It*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
18. Stiglitz, J.E. (2002). *Globalisation and its Discontents*. London: Penguin Books.

“Out of the carnage of the Great Depression and World War II rose the idea of gross domestic product, or GDP: the ultimate measure of a country’s overall welfare, a window into an economy’s soul, the statistic to end all statistics. Its use spread rapidly, becoming the defining indicator of the last century.” January 3, 2011.

4. KOORDINACIJA ILI DOMINACIJA? ODNOS POLITIČKE VLASTI PREMA EKONOMSKIM POSTAVKAMA I STRUČNJACIMA U PRIVREDNOJ ISTORIJI SOCIJALISTIČKE JUGOSLAVIJE

Dr Saša Ilić¹

Narodna banka Srbije, Beograd, Srbija

Sonja Jerković

Narodna banka Srbije, Beograd, Srbija

CILJ RADA

Utvrđivanje odnosa koji je politička vlast u socijalističkoj Jugoslaviji imala prema pitanju stručnog i teorijskog, sa posebnim akcentom na stručno u privrednom životu, u dvema osobenim fazama društvenog razvoja te zemlje – ranom etatističkom socijalizmu sovjetskog tipa (do 1950. godine) i tzv. periodu socijalističkog samoupravljanja.

METODOLOGIJA RADA

Istoriografska analiza putem izučavanja relevantne domaće i strane literature i istraživanje istorijskih izvora (arhivske građe) organizaciono-privredne provenijencije. Na osnovu proučenih monografija, članaka iz periodike, publikovane arhivske građe i nepublikovanih (primarnih) arhivskih izvora (direktnim istraživanjem u Arhivu Jugoslavije, kao nosiocu dokumentacije saveznog, tj. opštedržavnog karaktera), obavlja se uobličavanje hipoteza u vezi sa odnosom političkih vlasti prema stručnom u privredi, utvrđuje istorijski tok, njegovi vidovi i osobenosti i utvrđuju bitna fakta unutar njega. Ekspozicija rezultata istraživanja putem članka sintetskog tipa.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultat istraživanja jeste mogućnost utvrđivanja obima uticaja političke vlasti na kreatore i naročito nosioce ekonomskih aktivnosti u socijalističkoj Jugoslaviji i to u

---

¹ Autor za korespondenciju: Saša Ilić, e-mail: sasa.ilich@gmail.com; sasa.ilic@nbs.rs

fazi jakog državnog (etatističkog) socijalizma, kao i izmena tog uticaja u fazi potonjeg samoupravljanja.

PRIMENLJIVOST

Rad je prevashodno namenjen akademskoj i stručnoj javnosti, mada tema može biti od interesa i drugim vrstama stručnih čitalaca, pa i šire javnosti.

NAUČNI DOPRINOS

Originalni naučni rad baziran na veoma kvalitetnoj domaćoj i stranoj literaturi, kao i na primarnim arhivskim izvorima.

KLJUČNE REČI

Socijalizam, Jugoslavija, inteligencija, privreda, staljinizam, samoupravljanje

LITERATURA

1. Arhiv Jugoslavije, Beograd: arhivski fondovi 11, 17, 19, 40, 41 i 50
2. Petranović, B. (1988). *Istorija Jugoslavije 1918-1988: III: Socijalistička Jugoslavija 1945-1988*. Beograd: NOLIT
3. Turnock, D. (2006). *The Economy of East Central Europe 1815–1989: Stages of transformation in a peripheral region*. London/New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
4. Kardelj, E. (1956). Socijalistički put razvoja privrede FNRJ, *У: Razvoj privrede u FNRJ*, (стр. 9-21). Beograd: NOLIT.
5. Wettig, G. (2008). *Stalin and the Cold War in Europe: The Emergence and Development of East-West Conflict 1939-1953*, Plymouth: Rowman & Littlefield
6. Županov, J. (1989). Samoupravni socijalizam: konac jedne utopije. *Politička misao*, 26(4), 21-36.
7. Pečujlić, M. (1970). *Horizonti revolucije: Studije iz političke sociologije*. Beograd: Institut za političke studije Fakulteta političkih nauka
8. Perišić, M. (2006). Čehoslovačka javnost i Rezolucija Informbiroa 1948. 24(1), 103-123. *Istorija 20. veka*
9. Petranović, B. (1995). *Zapisnici sa sednica Politbiroa Centralnog komiteta KPJ (11. jun 1945-7. jul 1948)*. Beograd: Arhiv Jugoslavije
10. Петрановић, Б. (1988). *Југославија на размеђу (1945-1950)*. Подгорица: Црногорска академија наука и умјетности
11. Ильич Лењин, В. (1950). *Изабрана дела, II, књ. I*. Београд: Култура
12. Милорадовић, Г. (2002). Стаљинови поклони: Тематика југословенског играног филма 1945-1955. 20(1), 97-114. *Историја 20. века*

EKONOMSKA TEORIJA U PERIODU 1958-2018.

13. Петрановић, Б., Марковић, Љ. (1991). *Записници НКОЈ-а и Привремене владе ДФЈ 1943-1945*. Београд: Меморијални центар Јосип Броз Тито
14. Јовановић, М. (1993) Стаљинизам. 46(1-2). *Историјски гласник*
15. Палавестра, П. (1994). *Књижевност и јавна реч*. Пожаревац: Центар за културу
16. Радић, Р. (1988). *Друштвено-економски положај радничке класе у Србији у периоду од 1945. до 1950*. 20-21. Токови револуције
17. Вукмановић Темпо, С. (1971). *Револуција која тече: Мемоари: Том 2*. Београд: Комунист
18. Илић, С. (2017). *Страни радници и стручњаци у привреди Југославије 1945-1950. године*. Докторски рад. Београд: Филозофски факултет
19. Зундхаусен, Х. (2009). *Историја Србије од 19. до 21. века*. Београд: Сlio

5. MOGUĆNOSTI I GRANICE ANALIZE VREDNOSTI, CENA I RASPODELE “KLASIČNE TRADICIJE”

Prof. dr Boban Stojanović¹

Ekonomski fakultet, Niš, Srbija

CILJ RADA

Teorija vrednosti tradicionalno spada u “tvrdo jezgro” ekonomske nauke. Dosadašnji razvoj ekonomskih ideja je pokazao da ne postoji jedinstveni pristup proučavanju ovih problema. Vezivanje analize cena za određenu teoriju vrednosti prisutno je od Smita do Srafinog analitičkog doprinosa (neorikardijanstvo). U domaćoj naučnoj i stručnoj javnosti je u proteklih 60 godina vođena plodna rasprava o mogućnostima i ograničenjima analize vrednosti, cena i raspodele u okviru tzv. klasične tradicije. Cilj rada je da se sa vremenske distance ocene efekti te rasprave, kao i da se ukaže na postojeći deficit takvih teorijskih elaboracija.

METODOLOGIJA RADA

Analitički modeli linearne teorije proizvodnje pokazali su da se do tačnih cena proizvodnje i profitne stope može doći ukoliko su poznati tehnički uslovi proizvodnje (norme utrošaka faktora proizvodnje) i realna najamnina. Cene proizvodnje su se u tim modelima javljale kao relativne veličine. Uvodjenjem dodatne pretpostavke o standardnom dobru, apsolutne cene proizvodnje su jednoznačno određene i pri tome tačno izmerene u ekvivalentnim jedinicama rada. Rešenja dobijena ovakvim postupkom odlikuju se logičkom čvrstinom i preciznošću. U radu će se primeniti komparativna analiza doprinosa neoklasične i alternativne neortodoksne teorije vrednosti i cena inspirisane Srafinim doprinosom oživljavanju klasične tradicije ili načina mišljenja. Modeli formulisani u okviru neorikardijanstva su apstraktni, ali zbog svoje logičnosti i konzistentnosti sadrže značajnu teorijsku relevantnost.

---

¹ E-mail: stojanovic@ni.ac.rs

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultat primene modela proizvodnje formulisanih u okviru neorikardijanske teorije je reaffirmacija problema odnosa vrednosti i cena. kao i teorije raspodele. Na bazi istraživanja može da se pruži alternativa neoklasičnoj ortodoksiji. Korišćenjem neorikardijanske analize ukazuje se na uticaj institucionalnih činioca koji, u odnosu na tržište, egzogeno utiču na razmenske odnose i raspodelu stvorenog bogatstva. Rezultat istraživanja bi bilo ukazivanje na rastuću nejednakost u savremenim društvima.

PRIMENLJIVOST

Istraživanje je namenjeno akademskoj i stručnoj javnosti koja bi sa vremenske distance trebalo da preispituje aktuelnost i relevantnost obimne rasprave o problemima vrednosti, cena i raspodele. Obogaćivanje ranije formulisanih modela klasične tradicije novim analitičkim sredstvima izazov je za retke istraživače koji se bave opštom ekonomskom teorijom. Na taj način bi se otklonio decenijski diskontinuitet sa plodnim raspravama o problemima vrednosti, cena i raspodele u drugoj polovini prošlog veka.

NAUČNI DOPRINOS

U analizi vrednosti i cena treba koristiti analitičko-tehnički instrumentarijum za dogradnju kvantitativne i kvalitativne analize kapitalističkog načina proizvodnje. Bez nužnog napuštanja koncepta vrednosti, uz promenu tehnike analize potrebno je dalje sagledavati složenije privredne strukture koju karakterišu problemi vezane proizvodnje, izbora tehnike, složenog rada i fiksnog kapitala. Ukoliko ne želimo da "klasična tradicija" bude inferiorna u pogledu mogućnosti teorije vrednosti i cena, javlja kao imperativ njeno osavremenjavanje i konstruktivan razvoj u novom pravcu.

KLJUČNE REČI

Vrednost, ravnotežna cena, profit, raspodela, klasična politička ekonomija, neorikardijanstvo, Srafa

LITERATURA

1. Cerović, B. & Stojanović, B. (1998). *Teorija proizvodnje*. Beograd: Ekonomski fakultet.
2. Kurz, H.D. & Salvadori, N. (2015). Classical economics after Sraffa. *Cathiers d, economie Politique, Papers of Political Economy*. 2, No 69, 45-71.

3. Lee, F. (2009). *A History of Heterodox Economics: Challenging the mainstream in the twentieth century*. London and New York: Routledge.
4. Lošonc, A. & Perić, M. (2017). *Heterodoksna problematizacija novca*. Beograd: Visoka škola modernog biznisa,
5. Mongiovi, G. (2016). Sraffa, capitalist production and labor values: A comment. *Critical sociology*. 1.13, 495-507.
6. Morichima, M. & Catephores, G. (1978). *Value, Exploitation and Growth*. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Orlean, A. (2015). *The Empire of Value. A New Foundation for Economics*. Cambridge: MIT Press.
8. Pasinetti, L. (ed.) (1980). *Essays on the Theory of the Joint Production*. London: MacMillan.
9. Patniak, P. (2009). *Value of Money*. New York: Columbia University Press.
10. Perović, P (1985). Odstupanje cena proizvodnje od vrednosnih cena i zavisnost ličnih dohodaka i profitne stope. *Ekonomska misao*. 4,
11. Sinha, A. (2010). *Theories of Value from Adam Smith to Piero Sraffa*, London: Routledge.
12. Sinha, A. (2017). A comment on Sraffa "classical economics". *Cambridge Journal of Economics*, 41, 661-677.
13. Sraffa, P. (1980). *Proizvodnja roba pomoću roba*, Zagreb: CKD
14. Steedman, I. (1977). *Marx after Sraffa*. London: New Left Books.
15. Stojanovic, B. (1994). *Teorije ravnotežnih cena*, Beograd: DIIS
16. Šuvaković, Đ. (1994). *Teorija cena*. Beograd: Ekonomski fakultet.

6. TRANZICIONI PREOKRET – OD NETRŽIŠNE KA TRŽIŠNOJ PRIVREDI

Prof. dr Petar Veselinović

Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, Srbija

CILJ RADA

Nagli krah socijalističkih privreda, krajem XX veka, iznenadio je i pobornike i protivnike socijalizma. Za ekonomsku teoriju krah je došao neočekivano, ali se ishod tog kraha pokazao kao jednosmeran, a to je put u tranzicioni zaokret. Osnovni cilj istraživanja ovog rada biće usmeren na analizu ekonomske suštine procesa tranzicije, odnosno na efikasnost modela kojim su tzv. zemlje u tranziciji išle ka stvaranju otvorene tržišne privrede.

METODOLOGIJA RADA

Polazeći od teorijskih i praktičnih znanja u domenu tranzicije postsocijalističkih privreda i sprovođenju reformskih procesa, u radu se primenjuju različiti metodi, modeli, tehnike i alati naučno-istraživačkog rada. U skladu sa postavljenim ciljem istraživanja, u najvećoj meri, primenjena je kvalitativna metodologija.

Cilj kvalitativne metodologije je deskriptivna analiza posmatranog problema na osnovu interpretacije prikupljenih informacija relevantnih za analizu reformskih procesa u zemljama u tranziciji. Korišćenjem brojne inostrane i domaće literature iz ove oblasti, metodom analize i sinteze, posmatrani problemi su razmatrani, kako na nivou grupacije zemalja u tranziciji, tako i pojedinačno, iznošenjem nekih opštih stavova i određenih zaključaka koji iz njih proističu, a koji se odnose na povezanost procesa tranzicije i stvaranja otvorene tržišne privrede. Pored toga, primenjen je metod indukcije i dedukcije, koji omogućava da se, razmatranjem svake od posmatranih zemalja pojedinačno, dođe do definisanja nekih generalnih zaključaka koji važe za sve zemlje u tranziciji. Metodom komparacije, u radu su prikazana različita iskustva zemalja u tranziciji u sprovođenju odgovarajućih politika i mera usmerenih na stvaranje povoljnog privrednog ambijenta, dok

metod analogije omogućava identifikovanje odgovarajućih preporuka i smernica za unapređenje procesa tranzicije u narednom periodu.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U skladu sa postavljenim ciljem i metodologijom istraživanja, rad ima određene praktične rezultate istraživanja, koji se sastoje u:

- a) prezentiranji jasnog teorijsko-metodološkog okvira za razumevanje uloge i značaja procesa tranzicije u dinamiziranju privrednog razvoja zemalja u tranziciji;
- b) definisanju uloge procesa tranzicije u izgradnji institucija otvorene tržišne privrede;
- c) pružanju jasnih odgovora na ulogu reformskih procesa u koncipiranju ekonomske politike zemalja u tranziciji,
- d) definisanju predloga mera usmerenih na stvaranje konzistentnog privrednog sistema zemalja u tranziciji, što je i osnova reformskih procesa.

PRIMENLJIVOST

Rezultati istraživanja izloženi u ovom radu korisni su kako za akademsku i stručnu javnost, tako i za praktičare koji se bave ulogom procesa tranzicije u stvaranju tržišne privrede i dinamiziranju privrednog razvoja u zemljama tzv. realsocijalizma. Primenljivost rezultata istraživanja posebno mogu biti od koristi kreatorima ekonomske politike u domenu unapređenja uslova poslovanja u zemljama u tranziciji.

NAUČNI DOPRINOS

Rad je aktuelan i značajan za razvoj ekonomske nauke u oblasti privrednog razvoja, a njegova važnost posebno se izražava u kontekstu razmatranja uloge i značaja procesa tranzicije u stvaranju otvorene tržišne privrede. Tema pripada dovoljno razgraničenom području istraživanja i ima značajan istraživački potencijal.

Selekcija i korišćenje referentne literature omogućava realizaciju pouzdanog teorijsko-metodološkog istraživanja, sistematičnost i kritičku analitičnost u svakom segmentu, kao i koncipiranje argumentovanih, naučno utemeljenih zaključaka koji će ukazati na sve potrebne elemente originalnog, samostalnog i kvalitetnog naučnoistraživačkog rada.

KLJUČNE REČI

Socijalistička privreda, tranzicija, institucije, tržišna privreda, transformaciona recesija, socijalni model, makroekonomska stabilnost

LITERATURA

1. Arandžević, Z., Veselinović, P., (2015), *Institucionalni aspekt reformskih procesa u zemljama Centralne i Istočne Evrope*, Zbornik radova: Institucionalne promene kao determinanta privrednog razvoja Republike Srbije, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac.
2. Babić, B., (1994), *Privredni oporavak kroz obnovu međusobne saradnje*, Ekonomist, br.3/4, Beograd.
3. Blanchard, O., (1997), *The Economics of Post-Communist Transition*, Clarendon Press, Oxford.
4. Cerović, B., (2010), *Tranzicija: Zamisli i ostvarenja*, Centar za izdavačku delatnost, Ekonomski fakultet, Beograd.
5. Dutz, M., Vagliasind, M., (1999), *Corporate Governance and Restructuring: Policy Lessons from Transition Economies*. Chapter 3 in Privatization and Regulation In Developing Countries and Economies In Transition, United Nations, New York.
6. Gray, S. W., (2006), *In Search of Owners - Lessons of Experience with Privatization and Corporate Governance in Transition Economies*. World Bank Policy Research Working Paper No. 1595.
7. Horvat, B., (2015), *Tranzicija i privatizacija: Dvije alternativne strategije*, EFZG, Zagreb.
8. Jakšić, M., (1997), *Makroekonomska strukturalna politika i tranzicija*, Zbornik radova: Ekonomska teorija u tranziciji, Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
9. Joksimović, Lj., (1991), *Savremeni privredni sistemi, centralno-planske privrede u tranziciji*, Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
10. Josifidis, K., (2004), *Neoliberalizam – sudbina ili izbor načina života u tranziciji*, Privredna izgradnja, Novi Sad.
11. Kitanović, D., (1995), *Tranzicija nije imitativna modernizacija*, Zbornik radova: Funkcionisanje tržišne privrede u period tranzicije, Ekonomski fakultet Univerziteta u Nišu, Niš.
12. Kornai, J., (2000), *Put k svobodnoj ekonomike: desjat Iljet spustja*, Voprosy ekonomiki, No. 12.
13. Leković, V., (2015), *Institucije potrebne za pokretanje ekonomskog rasta i održivost razvoja*, Zbornik radova: Institucionalne promene kao determinantna privrednog razvoja Srbije, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac.
14. Madžar, Lj., (1990), *Suton socijalističkih privreda*, Ekonomika i Institut ekonomskih nauka, Beograd.

15. Mitrović, B., Stefanović, Z., (2017), *Ekonomika tranzicije*, Ekonomski fakultet Univerziteta u Nišu, Niš.
16. North, D., (2003), *Institucije, institucionalna promena i ekonomska uspešnost*, Masmedija, Zagreb.
17. Sekulović, M., (2004), *Ogledi o tranziciji*, Ekonomski fakultet Univerziteta u Nišu, Niš.
18. Veselinović, P., (2012), *Izazovi ekonomske nauke u uslovima globalne ekonomske krize*, Ekonomske teme, br. 4, Niš.
19. Veselinović, P., (2013), *Nacionalna ekonomija*, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac
20. Vukotić, V., (1993), *Privatizacija i razvoj tržišne privrede*, Institut društvenih nauka, Centar za ekonomska istraživanja, Beograd

7. (I)RACIONALNOST EKONOMISTA U PROUČAVANJU TRANZICIJE: INSTRUMENTALNA STUDIJA SLUČAJA

Vanredni profesor, Slavica Manić¹

Ekonomski fakultet, Beograd, Srbija

CILJ RADA

Poslednju deceniju XX veka i polovinu prve dekade XXI veka obeležilo je preterano eksploataisanje raznolikih tema koje su se ticale tranzicionih privreda. Budući da je potom usledilo jenjavanje interesovanja, čak i među ekonomistima iz zemalja koje još uvek spadaju u pomenutu kategoriju, prirodno se nametnulo pitanje svrsishodnosti dosadašnjih, ali i budućih naučnih rasprava fokusiranih na ovu problematiku. Otuda je cilj ovog istraživanja preispitivanje dostignuća ovdašnje ekonomske nauke u bavljenju tranzicijom.

METODOLOGIJA RADA

Fokus pažnje u ovom prilogu usmeren je na selekciju i analizu tekstova koji su se bavili tematikom institucija u tranziciji, a objavljeni su u *Ekonomskim analima* u period od skoro tri decenije. Izbor instrumentalne studije slučaja je objektivno uslovljen činjenicom da je ovdašnja stručna javnost pomenutom časopisu ukazala poverenje kao vodećem u oblasti ekonomske nauke. Reprezentativnost "uzorka" omogućava uočavanje zajedničkih elemenata karakterističnih za proučavanje pojedinih faza tranzicije i izvođenje određenih generalizacija.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje pokazuje da se, po pitanju *vremena nastanka, gradiranja aktuelnosti ključnih problema u tranziciji i korišćenih metodoloških postupaka analize*, radovi mogu jasno razdvojiti. Za prvu dekadu su karakteristične deskriptivne analize koje odlikuje startni optimizam po pitanju izvodljivosti tranzicije, prenaplašeno bavljenje privatizacijom i uglavnom sporadični nagoveštaji značaja institucionalnih promena. Kod radova objavljivanih od početka ovog veka do danas načinjen je

---

¹ E-mail: slavica@ekof.bg.ac.rs

zaokret ka empirijskim studijama, čiji rezultati “odišu” opreznijom retorikom, preispitivanjem načinjenih propusta i daleko većim naglaskom na pitanja i dalekosežnost dometa institucionalne inercije.

NAUČNI DOPRINOS

Doprinos ovog priloga ogleda se u ukazivanju na sledeće činjenice: a) postoje nekoliko, hvale vredni uvidi, koje su ovdašnji ekonomski teoretičari ponekad blagovremeno (tokom prve decenije tranzicije), a najčešće sa izvesnim *time lagom*, ponudili sa ciljem da se usavrše i unaprede reformski zahvati; b) kreatori ekonomske politike su, u uslovima neizgrađene institucionalne infrastrukture, ne samo objektivno bili lišeni mogućnosti da donose valjane, konzistentne odluke, već su prenebregavali gore pomenute doprinose ekonomske nauke.

PRIMENLJIVOST

Ovaj rad bi mogao poslužiti tek stasaloj akademskoj populaciji da stekne uvid u ograničenja koja nameće izbor istraživačkih pitanja, ali i kao inicijalni impuls za neku novu raspravu o svrsishodnosti ekonomskih analiza koje se bave tranzicijom (budući da kreatori ekonomskih politika za iste nemaju sluha).

KLJUČNE REČI

Ekonomska nauka, tranzicija, institucije, privatizacija

LITERATURA

1. Babić, V. & Zarić, S. (2015). Young Entrepreneur's Trust during the Recession: Evidence from Serbia, *Economic Annals*, 207, 49-69
2. Bajec, J. (1992). Uloga države i političkog faktora u tržišnoj transformaciji jugoslovenske privrede, *Ekonomski anali*, 112, 25-36
3. Cerović, B. (1995). Politička ekonomija tranzicije-polazne osnove, *Ekonomski anali*, 125, 65-79. Cerović, B. & Nojković, A. (2009). Transition and growth: What was taught and what happened, *Economic Annals*, 183, 7-31
4. Cerović, B., Svejnar, J., & Uvalić, M. (2015). Worker's Participation in a Former Labour-Managed Economy: The Case of Serbian Transition, *Economic Annals*, 205, 7-31
5. Dragutinović Mitrović, R. & Ivančev, O. (2010), Driving Forces of Economic Growth in The Second Decade of Transition, *Economic Annals*, 185, 7-33
6. Đuričin, D. (1996). Preduzeće i preduzetništvo u krizi i oporavku jugoslovenske privrede (Projekat: Strukturni problemi privrede SR Jugoslavije), *Ekonomski anali*, 128, 83-96.

EKONOMSKA TEORIJA U PERIODU 1958-2018.

7. Jakšić, M. (2004), Vizija, institucije i privredni razvoj, *Ekonomski anali*, 163, 63-70
8. Lazić, M. & Cvejić, S. (2006). Socijalna i vrednosna dimenzija tranzicije, *Ekonomski anali*, tematski broj, april, 95-106
9. Marsenić, D. (1994). Fenomen ekonomskog rasta (razvoja) u tranziciji, *Ekonomski anali*, 121, 40-64
10. Madžar, Lj. (2002). Privatization in Yugoslavia: the need, the constraints and possible choices, *Ekonomski anali*, 153-4, 5-19.
11. Madžar, Lj. (2003). Ostvarivost reformi s obzirom na njihove domete – skica za jednu teoremu nemogućnosti, *Ekonomski anali*, 159, 7-19.
12. Madžar, Lj. (2005). Korporativno upravljanje kao osnova institucionalnog poretka, *Ekonomski anali*, 164, 7-37.
13. Madžar, Lj. (2006). Odumiranje u prisustvu vlasti – vlast kao pretnja razvoju i ograničenje tranzicije, *Ekonomski anali*, tematski broj, april, 11-21
14. Pejović, S. (2004). Diferencijacija rezultata institucionalnih promena u Centralnoj i Istočnoj Evropi: uloga kulture, *Ekonomski anali*, 163, 7-30.
15. Penev, S. & Marušić, A. (2009). Regulatory reform in Five Western Balkan Countries: Evidence and Perspectives, *Economic Annals*, 182, 40-67
16. Rose-Ackerman, S. (2001). Trust, Honesty and Corruption: Theories and Survey Evidence from Post-Socialist Societies, *Ekonomski anali*, 149-50, 5-87.
17. Stamenković, S., Kovačević, M., Savin, D., Nikolić I. & Vučković, V. (2004). Privredni razvoj – kuda dalje?, *Ekonomski anali*, 160, 39-73.
18. Stojanović, B. (2003). The Transition Process: Stimulating Free Entrepreneurship, *Ekonomski anali*, 158, 81-105.
19. Vujačić, I. & Petrović Vujačić, J. (2011). Privatisation in Serbia – Results and Institutional Failures, *Economic Annals*, 191, 89-107

8. NOVI KONSENZUS U MAKROEKONOMIJI I NJEGOVE IMPLIKACIJE ZA TRANZICIONE PRIVREDE

Doc. dr Vladimir Mihajlović¹

Univerzitet u Kragujevcu, Ekonomski fakultet, Republika Srbija

CILJ RADA

Cilj rada je kritička evaluacija novog konsenzusa u makroekonomiji - NKM (New Consensus Macroeconomics) i njegove primenljivosti u tranzicionim privredama. Inicijalna pretpostavka je da je model novog konsenzusa gotovo isključivo prilagođen privredama razvijenih zemalja, posebno privredi SAD. Sa tim u vezi, u radu se analiziraju glavna ograničenja primene modela NKM u tranzicionim privredama u domenu formulisanja i primene ekonomske politike usmerene na ostvarivanje kratkoročnih i dugoročnih makroekonomskih ciljeva.

METODOLOGIJA RADA

Metodologija istraživanja primenjena u radu je primerena društvenim naukama. Deskriptivna analiza je korišćena kako bi se istakli ključni teorijski aspekti NKM. Komparativni metod je primenjen kako bi se naglasile razlike u strukturi razvijenih i tranzicionih privreda, što direktno utiče na primenljivost modela NKM u drugoj grupi zemalja. Ovaj metod je kombinovan sa istorijskim pristupom u cilju predstavljanja dinamike razvojnih procesa u obe grupe zemalja. Indukcija i dedukcija su korišćene u svrhu analize i potvrde polaznih pretpostavki o validnosti modela NKM u sferi formulisanja efikasnih mera ekonomske politike u tranzicionim privredama. Korišćena metodologija omogućila je izvođenje značajnih zaključaka o razmatranom problemu.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U skladu sa polaznom pretpostavkom, rezultati ukazuju da postoji razlika u primenljivosti modela NKM u razvijenim i tranzicionim zemljama. Kao glavni problemi u primeni modela novog konsenzusa u makroekonomiji u tranzicionim

---

¹ E-mail: vmihajlovic@kg.ac.rs

privredama i ekonomske politike zasnovane na njemu izdvojili su se kontrola inflacije, regulisanje nezaposlenosti, stepen jednakosti u raspodeli dohotka, ostvarivanje fiskalne discipline i slično.

PRIMENLJIVOST

Imajući u vidu da NKM dominira ekonomijom glavnog toka i da većina tranzicionih zemalja teži da usvoji ovaj model, od krucijalnog značaja je uvažavanje specifičnosti privrede koja nastoji da ga primeni. Stoga, glavna implikacija istraživanja u radu odnosi se na neophodnost kritičkog pristupa primeni mera ekonomske politike od strane kreatora politike. U radu se daju predlozi za prilagođavanje modela NKM u segmentu ekonomske politike u cilju njene efikasnije primene u tranzicionim privredama, uključujući i privredu Republike Srbije.

NAUČNI DOPRINOS

Budući da je literatura koja obrađuje problem primenljivosti modela NKM u tranzicionim zemljama izuzetno oskudna, originalnost rada ogleda se u teorijskom doprinosu premošćavanju jaza u relevantnoj literaturi koja se odnosi na ovo pitanje. Stoga, razmatrani problemi i pristup njihovoj analizi omogućavaju da ovaj rad postane prekretnica u domenu istraživanja vezanih za novi konsenzus u makroekonomiji i ulogu u zemaljama u tranziciji u tom kontekstu.

KLJUČNE REČI

Novi konsenzus u makroekonomiji, tranzicione privrede, ekonomska politika, novokeynzijanska Filipsova kriva, inflacija, nezaposlenost, racionalna očekivanja

LITERATURA

1. Akerlof, G. (2007). The Missing Motivation in Macroeconomics. *The American Economic Review*, 97 (1), 5-36.
2. Allsopp, C., Vines, D. (2004). The Macroeconomic Role of Fiscal Policy. *Oxford Review of Economic Policy*, 21 (4), 485-508.
3. Anđelković, M. (2013). Uloga i značaj fiskalnih pravila u stabilizaciji javnih finansija. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, Broj 65, Godina LI, 181-197.
4. Arestis, P. (2009). *New Consensus Macroeconomics: A Critical Appraisal*. Working Paper No. 564, Annandale-on-Hudson: The Levy Economics Institute of Bard College.
5. Arestis, P., Sawyer, M. (2004). *Re-examining Monetary and Fiscal Policy for the 21st Century*, Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

6. Asensio, A. (2008). (Post) Keynesian alternative to inflation targeting. Document de travail, No. 02-2009, Paris: Centre d'économie de l'Université.
7. Ball, L. (2009). Hysteresis and Unemployment: Old and New Evidence, NBER Working Paper No. 14818, Cambridge, Massachusetts: National Bureau of Economic Research.
8. Blanchard, O., Dell'Ariccia, G., Mauro, P. (2010). Rethinking Macroeconomic Policy. IMF Staff Position Note SPN/10/03, Washington: International Monetary Fund.
9. Bludnik, I. (2009). The New Keynesianism – proclamation of a consensus?. Poznan University of Economics Review, 9 (1), 5-24.
10. Calmfors, L. (2011). The Role of Independent Fiscal Policy Institutions., Seminar paper No. 767, Stockholm: Institute for International Economic Studies.
11. Galí, J. (2000). The return of the Phillips curve and other recent developments in business cycle theory. Spanish Economic Review, Vol. 2, 1-10.
12. Goodfriend, M. (2004). Monetary Policy in the New Neoclassical Synthesis: A Primer. Economic Quarterly, Federal Reserve Bank of Richmond, 90 (3), 21-45.
13. Goodfriend, M., King, R. (1997). The New Neoclassical Synthesis and the Role of Monetary Policy. In: Bernanke, B. S., Rotemberg, J., NBER Macroeconomics Annual 1997, Vol. 12, Massachusetts: MIT Press.
14. Karakitsos, E. (2008). The "New Consensus Macroeconomics" in the Light of the Current Crisis. *Ekonomia*, 11 (2), Cyprus Economic Society, 89-111.
15. Kates, S. (2010). Macroeconomics Theory and its Failings: Alternative Perspectives on the Global Financial Crisis. Cheltenham, UK: Edward Elgar.
16. Marjanović, G., Mihajlović, V. (2011). Nova neoklasična sinteza u makroekonomskoj teoriji i politici. *Srpska politička misao*, God. 18, Vol. 31, 97-114, Beograd: Institut političkih nauka.
17. Mishkin, F. S. (2011). Monetary Policy Strategy: Lessons from the Crisis. NBER Working Paper No. 16755, Cambridge, Massachusetts: National Bureau of Economic Research.
18. Tcherneva, P. R. (2010). Fiscal Policy: The Wrench in the New Economic Consensus. *International Journal of Political Economy*, 39 (3), 24-44.
19. Woodford, M. (2003). Interest and Prices: Foundations of a Theory of Monetary Policy. Princeton: Princeton University Press.

9. IZAZOV SHVATANJA NEOLIBERALIZMA KAO JEDNE TEORIJSKE ALTERNATIVE

Viši naučni saradnik, Olja Munitlak Ivanović¹

Institut ekonomskih nauka, Beograd, Republika Srbija

CILJ RADA

Cilj istraživanja je da se ukaže na kontradikcije neoliberalizma kao doktrine i društvenog fenomena. Kako se veliki broj autora i škola bavio ovom oblašću, postoji očigledno neslaganje u shvatanjima njegove suštine. Problem se ogleda u nejasnoći prihvatanja neoliberalizma kao: seta ekonomskih politika, političkih pitanja, filozofskih pitanja, poimanja društva ili svega navedenog zajedno. Ekonomska kriza iz 2008. godine je intenzivirala (ne)poverenje u neoliberalizam, koji se nalazi u osnovi finansijske i ekonomske globalizacije.

METODOLOGIJA RADA

Obzirom da je tema rada usmerena ka prezentovanju različitih teorijskih alternativa neoliberalizmu, autor je koristio metode karakteristične za ovakva istraživanja, koje su odlika mahom društvenih nauka. Sa stanovišta svojstava primene, korišćene su analitičke metode, u čijoj osnovi je analiza ali i specifikacija i dedukcija. Analitički se razlažu i tako posmatraju karakteristike različitih teorijskih alternativa neoliberalizma. Zatim je izvršena njihova specifikacija na osnovu karakteristika i na kraju je dedukcijom izveden zaključak. Desk istraživanje je bilo neophodno da bi autor bio u mogućnosti da "ukrsti" stavove različitih teoretičara i škola neoliberalizma.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Zaključci istraživanja ukazuju na nužnost promene postojećeg globalnog koncepta neoliberalne ekonomije. Poslednja kriza je pokazala da neravnomerna distribucija bogatstva intenzivira jaz između bogatih i siromašnih. Dominantna ekonomska

---

¹ E-mail: olja.ivanovic@ien.bg.ac.rs

teorija ide u pravcu izmena postojećeg koncepta kapitalizma – neoliberalizma, ali osnovni principi ne treba da se naruše. Ograničenja rada se odnose na nestabilnu političku a time i ekonomsku situaciju, koja može dovesti do novih fenomena u ekonomskoj praksi i teoriji.

PRIMENLJIVOST

Istraživanje je namenjeno kreatorima javnih politika, ekonomskim teoretičarima i akademskoj i stručnoj javnosti. Upoređujući stavove i misli brojnih savremenih ali i ekonomista poznatih kao “osnivača” neoliberalizma, jasno je da su pogledi na ovaj oblik kapitalizma oduvek imali karakteristiku razilaženja u shvatanjima. Uloga države bi trebalo da jača i ponovo preuzima značaj korektora, te ovaj rad može biti od koristi svim gore navedenim subjektima.

NAUČNI DOPRINOS

Originalnost rada se ogleda u uporedjivanju, kompariranju i analizi različitih stavova, brojnih autora, po pitanju prednosti i nedostataka neoliberalizma kao takvog, od njegovog nastanka do danas.

KLJUČNE REČI

Neoliberalizam, koncept, kapitalizam, tržište, distribucija bogatstva, ekonomski rast, globalizacija

LITERATURA

1. Amble, B. (2003). *The Diversity of Modern Capitalism*, Oxford: Oxford United Press.
2. Begg, D., Fischer, S., & Dornbusch, R. (2000). *Economics*, sixth edition, Berkshire: McGraw-Hill Companies.
3. Dimitrijević, B. (2014). The Great Recession and the Failure of Economic liberalism. Proposals for a New Economy. In B. Dimitrijević (Ed.), *The Great Recession and Crisis of Neoliberal Economy*. Proceedings of fifth science symposium with international involment of Educons Universitu (pp. 79-108). Sremska Kamenica, Serbia.
4. Draganić, M., & Njegovan, Z. (2014). Concept of Neoliberalism-failed hope or the only hope. In B. Dimitrijević (Ed.), *The Great Recession and Crisis of Neoliberal Economy*. Proceedings of fifth science symposium with international involment of Educons Universitu (pp. 109-124). Sremska Kamenica, Serbia.
5. Harvey, D. (2007). *A Brief History of Neoliberalism*, Oxford: Oxford United Press.
6. Klein, N. (2008). *Doktrina šoka. Uspon kapitalizma katastrofe*. Zagreb: V.B.Z. Studio.

EKONOMSKA TEORIJA U PERIODU 1958-2018.

7. Krugman, P. (2010). *Povratak ekonomije i depresije i svetska kriza 2008*. Beograd: Heliks.
8. Nikolić, A. (2012). Teorija neoliberalizma-kvazinauka ili uspešan heuristički model, *Srpska politička misao*, 38(4), 145-170.
9. Smith, B.P., & Max-Neef, M. (2012). *Raskrinkana ekonomija. Od moći i pohlepe do suosjećanja i zajedničkog dobra*. Zagreb: Izvori.
10. Stiglitz, J. E. (2013). *Slobodan pad. Amerika, slobodna tržišta i slom svetske privrede*. Novi Sad: Akademska knjiga.

10. IMPLIKACIJE NEOLIBERALNE EKONOMSKE DOKTRINE ZA PRIVREDNU I DRUŠTVENU STVARNOST

Redovni profesor Vlastimir Leković¹

Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, Republika Srbija

CILJ RADA

Od kada se nametnuo kao dominantna ekonomska doktrina, neoliberalizam je promovisan u jedinstveno rešenje svih ekonomskih problema i model organizacije i funkcionisanja savremenih privreda. Cilj ovoga rada je da se ukaže na ograničene domete neoklasične ekonomske teorije, kao ključnog nosioca neoliberalne ideologije, koja delovanje tržišta vrednuje odvojeno od društvene i ekonomske realnosti, a neoliberalni model nameće kao jedinu opciju validnu za sve ekonomske sisteme.

METODOLOGIJA RADA

Budući da se radi o složenim, kompleksnim i višeznačnim pitanjima, u istraživanjima će biti korišćena kvalitativna metodologija, koja omogućava da se celovitije i sveobuhvatno razmotri implikacija neoliberalnog teorijskog koncepta za društveno-ekonomsku realnost. U cilju preispitivanja kako vladajućeg teorijskog mišljenja, tako i njegove uzročno-posledične povezanosti sa aktuelnim ekonomskim i društvenim pojavama i procesima, kao što su: ekonomska stagnacija, izražene nejednakosti u raspodeli dohodaka, rast siromaštva, problem nezaposlenosti i dominacija prekarne zaposlenosti, koristiće se naučna kritika, kao otvoreno naučno mišljenje. Uz podršku empirijske analize, jedino se kvalitativnom metodologijom i naučnom kritikom može doći do objektivnije spoznaje ekonomske stvarnosti savremenog društva, koja je plod neoliberalizma, i ukazati na alternativu za budući ekonomski rast i društveno-ekonomski razvoj.

---

¹ E-mail: lekovic@kg.ac.rs

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Ključni rezultat istraživanja ovoga rada predstavlja stav da je neoliberalizam, zasnovan na metodološkom individualizmu i izraženoj matematizaciji, izvršio redukciju ekonomske nauke i njenu instrumentalizaciju. Na taj način je potisnuta kritička rasprava o realnim ekonomskim i društvenim pojavama, čime je ograničeno njihovo celovitije razumevanje. Istraživanje nije sprovedeno u konkretnoj ekonomiji, što predstavlja njegovo ograničenje, ali i osnov za buduće istraživanje.

PRIMENLJIVOST

Rezultati istraživanja mogu biti od koristi kreatorima javnih politika, čija je obaveza izgradnja inkluzivnih političkih i ekonomskih institucija, uspostavljanje vladavine prava, napuštanje neoliberalnog modela, i definisanje razvojne strategije zasnovane na reindustrijalizaciji zemlje. Naučna i stručna javnost treba da napusti apstraktne teorije i neoliberalnu ideologiju i da razvija kritički pristup kako u odnosu na teorijska tumačenja, tako i prema ekonomskoj i društvenoj realnosti.

NAUČNI DOPRINOS

Naučni doprinos rada sastoji se u zalaganju za kritičko razmatranje ekonomskih pojava i procesa, čime će se doći do saznanja o nekonzistentnosti između vladajućih teorijskih postulata i ekonomske realnosti, što je jedina istinska brana od ideoloških dogmi različitih uverenja.

KLJUČNE REČI

Ekonomika teorija, neoliberalizam, ekonomska efikasnost, ekonomska jednakost, političke i ekonomske institucije

LITERATURA

1. Asemoglu, D. i Robinson, Dž. A. (2014). *Zašto narodi propadaju: Poreklo moći, prosperiteta i siromaštva*. Beograd, Republika Srbija: Clio.
2. Drašković, B. (2015). Neoliberalna doktrina i ekonomska politika u Srbiji. U I. Stošić (Ur.). *Strukturne promene u Srbiji - Dosadašnji rezultati i perspektive* (str. 15-31). Beograd, Republika Srbija: Institut ekonomskih nauka.
3. Drašković, B. i Brnjas, Z. (2016). Problemi ekonomskog i društvenog razvoja Srbije. U J. Minović, I. Stošić, D. Bodroža i B. Drašković (Ur.). *Pravci strukturnih promena u*

- procesu pristupanja Evropskoj uniji* (str. 11-37). Beograd, Republika Srbija: Institut ekonomskih nauka.
4. Кирман, А., Коландер, Д., Фельмер Г. и др. (2010). Финансовый кризис и провалы современной экономической науки. *Вопросы экономики*, 6, 10-25.
  5. Krugman, P. (2012). *End This Depression. Now!* New York, NY: W. W. Norton & Company.
  6. Lekovic, V. (2015). Determinants of economic (in)equality and its implications for sustainable economic development. *Economic Horizons*, 17(2), 79-94. doi:10.5937/ekonhor1502081L
  7. Leković, V. (2016). Determinisanost ekonomske uspešnosti kvalitetom institucionalne infrastrukture. U J. Minović, D. Bodroža, I. Stošić i B. Drašković (Ur.). *Pravci strukturnih promena u procesu pristupanja Evropskoj uniji* (str. 49-66). Beograd, Republika Srbija: Institut ekonomskih nauka.
  8. Либман, А. (2008). Теоретические и эмпирические исследования в современной экономике: Проблемы коммуникации. *Вопросы экономики*, 6, 4-19.
  9. Manić, S. (2009). *Kontroverze o ekonomskoj metodologiji*. Beograd, Republika Srbija: Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu.
  10. Piketi, T. (2015). *Kapital u XXI veku*. Novi Sad, Republika Srbija: Akademska knjiga.
  11. Rodrik, D. (2008). Goodbye Washington Consensus, Hello Washington Confusion? A Review of the World Bank's Economic Growth in the 1990s: Learning from a Decade of Reform. *Panoeconomicus*, 55(2), 135-156. doi:10.2298/PAN0802135R
  12. Sachs, J. (2011). *The Price of Civilization*. New York, NY: Random House.
  13. Skidelsky, R. (2011). *Keynes: Povratak velikana*. Zagreb, Croatia: Algoritam.
  14. Stein, H. (2012). The Neoliberal Policy Paradigm and the Great Recession. *Panoeconomicus*, 59(4), 421-440. doi:10.2298/PAN1204421S
  15. Stiglic, Dž. E. (2013). *Slobodan pad: Amerika, slobodna tržišta i slom svetske privrede*. Novi Sad, Republika Srbija: Akademska knjiga.
  16. Stiglitz, J. E. (2015). *The Great Divide: Unequal Societies and What We Can Do About Them*. New York, NY: London, UK: W. W. Norton & Company.

11. OPTIMALNO PRIVREĐIVANJE - EKONOMIJA BUDUĆNOSTI

Prof. dr Zdravko Bijelić¹

CENTAR ZA IROE LOGOS u osnivanju, Novi Sad

Biljana Milanović, student doktorskih studija

CENTAR ZA IROE LOGOS u osnivanju, Novi Sad

CILJ RADA

Ciljevi rada su da se na bazi naučnih istraživanja pokaže da svaki nivo sistema ima svoj optimum i da je opravdano da se projektuje optimalno ponašanje koje ne mora biti u funkciji svih ciljeva na višem hijerarhijskom nivou. Iz ugla ekonomske nauke znači da privredni sistem na mikro nivou treba da istraži svoje optimalno privređivanje uz uvažavanje određenih ograničenja na nivou makro ekonomije.

Drugi cilj rada je upoznati naučnu javnost sa istraživanjima vezano za: ekonomija optimuma, optimalno privređivanje i optimalni tehnološki progres.

METODOLOGIJA RADA

U ovome radu primjenjene su sljedeće naučno-istraživačke metode i tehnike: Metoda naučnog posmatranja i vrednovanja globalne ekonomije, nacionalne ekonomije i kvantne ekonomije. Ako su ove ekonomije skupovi, onda će presjek takvih skupova biti optimalno rješenje koje autori rada nazivaju: EKONOMIJA OPTIMUMA, OPTIMALNI TEHNOLOŠKI PROGRES I OPTIMALNO PRIVREĐIVANJE. U radu su primjenjene i sljedeće metode: metoda indukcije, dedukcije, metoda savremene sistemske analize i to prije svega metoda kvantitativne analize, zatim metoda matematičkog modeliranja kibernetičkih sistema, metoda integracije primjenom fazi skupova. Na kraju je korišćena i metoda logičkog sistemskog i inteligentnog razmišljanja i zaključivanja.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U projektu iz kojeg je proizašao ovaj rad postavljen je izuzetno veliki broj istraživačkih hipoteza koje su potvrđene sa izvješnošću većom od 95%, odnosno

---

¹ Autor za korespondenciju: Zdravko Bijelić, e-mail: bijeliczdravko51@gmail.com

rizik je manji od 5%. Zbog ograničenosti obima rada u radu će biti publikovana samo osnovna hipoteza vezano za optimalnu ekonomiju na makro nivou.

Primjenom sistemskog matematičkog modeliranja, autori su pokazali da je opravdano da svaka državna zajednica projektuje svoj optimalni ekonomski rast i razvoj uvažavajući globalna ograničenja u okruženju i ograničenja unutar samog Sistema. Ovo znači da makroekonomski sistem neke državne zajednice treba da se ponaša optimalno uvažavajući određene vrijednosti globalne ekonomije kao i određene vrijednosti nacionalne makro ekonomije, ali i interese i vrijednosti mikro elemenata makro ekonomskog sistema. Rezultat takvog ponašanja na bazi sistemskih i integrisanih vrijednosti biće optimalna ekonomija. Ovako projektovana ekonomija će uvažavati razvoj na bazi prirodnih resursa i sopstvenih tehnoloških i upravljačkih znanja posmatrane državne zajednice. Sistem modeliranja u cilju optimizacije je državna zajednica. Upravljanje razvojem takve državne zajednice, na bazi modela optimalne ekonomije, biće optimalna kombinacija faktora globalne ekonomije i unutrašnjih razvojnih faktora na bazi sopstvenih prirodnih resursa i najvažnijeg budućeg resursa multidisciplinarno znanje.

Optimalno rješenje u svakoj situaciji će biti rezultat kriterijuma vrednovanja. Tako kriterijum vrednovanja može biti čisto ekonomski, ali i tehnološki, socijalni ili opšte društveni, Istraživanja u projektu su pokazala da se u suštini optimizacija svodi na izbor najbolje varijante iz ugla dualno suprotstavljenih interesa i vrednovanja podsistema u okviru opšte posmatranog sistema.

PRIMJENLJIVOST

Autori su svjesni situacije da će ovaj rad izazvati ogromne dualitete kako u domaćoj tako i inostranoj naučnoj javnosti. Rad u ovom trenutku ima isključivo teorijski doprinos novoj naučnoj ekonomskoj doktrini pod imenom EKONOMIJA OPTIMUMA. Autori su u projektu iz kojeg je nastao ovaj rad pokazali da analogno ekonomiji optimuma, na makro nivou, moguće je matematički modelirati sisteme i procese na nižim hijerarhijskim nivoima, kao što su velike korporacije, lokalne zajednice, mala i srednja preduzeća razni razvojni i investicioni projekti.

Razumijevanje i primjena tehnologije optimalnog privređivanja zahtijeva izvrsna multidisciplinarna znanja sistemskog karaktera (bazna tehnološka i upravljačka matematička) znanja. Za uspješnu primjenu potrebna su znanja vezana za:

diferencijalni račun sa jednom promjenljivom, fazi skupove i naravno izvrsno poznavanje polja odnosno sistema optimizacije (makro i mikro privredni sistemi posmatrane državne zajednice). Uspješna primjena ekonomije optimuma traži da se visoko obrazovanje u oblasti ekonomskih i poslovnih nauka restrukturira u smislu veće zastupljenosti u nastavnim planovima nastavnih predmeta koji se bave primjenjenom matematikom (dinamičke metode programiranja, operaciona istraživanja, fazi skupovi, opšta teorija sistema i prije svega tehnologija savremenog matematičkog modeliranja). Istovremeno na svim inženjerskim i drugim studijskim programima moraju se značajnije proučavati osnove makro i mikro ekonomije i ekonomiji optimalnog tehnološkog razvoja.

NAUČNI DOPRINOS

Originalan naučni doprinos ovog projekta iz kojeg je proizašao ovaj rad je višestruk. Prvo radi se o čisto teorijskom doprinosu vezano za ekonomske doktrine. Autori u istraživanjima sprovedenim kroz posmatranje i konsultovanje ogromnog broja naslova iz oblasti teorijske ekonomije na makro i mikro nivou nisu našli da se neko ozbiljno bavio ekonomijom optimuma. Posljednja ekonomska doktrina koja se spominje je kvantna ekonomija. Međutim kvantna ekonomija nije našla šire polje primjene zbog dominantnog uticaja globalne ekonomije i nacionalne ekonomije.

Drugi ključni doprinos je praktična primjena ekonomije optimuma, optimalnog privređivanja i optimalnog tehnološkog progressa.

KLJUČNE REČI

Optimalna ekonomija, globalna ekonomija, kvantna ekonomija, matematičko modeliranje, integrisano vrednovanje, makroekonomija i mikroekonomija, tehnološki progress, optimalno privređivanje

LITERATURA

1. Adižes I. (1994), Upravljanje promenama, Prometej, Novi Sad.
2. Baković, M. (2012), Matematičko modeliranje i optimizacija, Ekonomski fakultet, Beograd.
3. Bijelić, Z. Cvijić, M. (2012), Own production technology as a key out of poverty, The 3rd International Scientific Conference CAPITALISM IN TRANSITION, Belgrade.
4. Bijelić, Z. (1981) Control modeling by optimal production development, "IV International conference oproduction tesearch", Novi Sad.

5. Bijelić, Z. (2014), MATEMATIČKO MODELIRANJE RAZVOJA POSLOVNIH SISTEMA I PROCESA, Konferencija MASTA 2014, Banja luka.
6. Bijelić, Z. i dr. (2017), Aktiviranje zamrznutih resursa kao razvojna prilika za BIH, MEF, Međunarodna konferencija Inovacijom do održivog razvoja, Fakultet MEF, Beograd.
7. Horvat, B. (2007), Dinamični ekonomski razvoj, Evropski centar za mir i razvoj, Beograd.
8. Milanović, B. i dr. (2017), Znanjem do intezivnog rasta i razvoja proizvodnje električne energije, Međunarodna konferencija Inovacijom do održivog razvoja, Fakultet MEF, Beograd.
9. Bijelić, Z., Milanović B. (2017), Integrisana nauka i integrisane poslovne studije u funkciji integrisanog razvoja, Međunarodni stručni skup: Nauka & praksa, Univerzitet z a poslovne studije, Banja Luka.
10. Bijelić, Z. i dr. (2017), Matematička optimizacija efikasnosti i rizika investicionog projekta, Međunarodna konferencija Inovacijom do održivog razvoja, Fakultet MEF, Beograd.
11. Lin, J. DŽ. (2016), Demistifikacija kineske ekonomije, Albatros-plus, Beograd
12. Madžar Lj., Jovanović A. (1995), Osnovi teorije razvoja i planirsnja, Savremena administracija, Beograd.
13. Sazdanović, S. (1977), Posleoptimizacija Ekonomskih sistema modelima parametarskog programiranja, Naučna knjiga, Beograd.
14. Stojanović, R. (1977), Veliki ekonomski sistei, Savremena administracija, Beograd.
15. Zelenović, D. (2011), Inteligentno privređivanje, Prometej, Novi Sad.
16. Viner, N. Kibernetika, ICS, Beograd, 1975.

12. POVEZANOST INFLACIJE, NEZAPOSLENOSTI I EKONOMSKOG RASTA-EMPIRIJSKA ANALIZA NA PRIMERU ZEMALJA JUGOISTOČNE EVROPE

asistent, Nemanja Lojanica¹

Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, Republika Srbija

redovni profesor, Saša Obradović

Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, Republika Srbija

CILJ RADA

Postizanje visokih stopa ekonomskog rasta, niske stope nezaposlenosti i stabilnosti cena, predstavljaju osnovne ciljeve ekonomske politike. Osnovni cilj ovog rada jeste da ukaže na osnovne tipove kauzalnosti ovih varijabli u kratkom i dugom roku, kao i da preispita osnovne zakonomernosti koje se vezuju za ove varijable.

METODOLOGIJA RADA

Za ispitivanje potencijalne zavisnosti varijabli, koristi se uzorak zemalja Jugoistočne Evrope (Rumunija, Albanija, Makedonija, Srbija, Bosna i Hercegovina) u vremenskom periodu 1995-2015. Kao odgovarajući metodološki okvir, korišćena je ekonometrija panela. Imajući u vidu potencijalne probleme koji su u vezi sa dužinom vremenske serije, panel analizom je moguće izvršiti adekvatno ocenjivanje parametara modela, jer ona predstavlja kombinaciju uporednih podataka i vremenskih serija. U radu se primenjuju ekonometrijske tehnike kao što su: testovi zavisnosti jedinica posmatranja, testovi druge generacije jediničnog korena, kointegraciona analiza, DOLS tehnika, VEC model, i test kauzalnosti. Primenom pomenutih metoda, moguće je dobiti rezultate poznatog nivoa statističke značajnosti, što je važno sa aspekta formulisanja validnih zaključaka. Prilikom istraživanja korišćeni su sekundarni podaci preuzeti sa sajta Svetske banke i *ERS USDA*.

---

¹ Autor za korespondenciju: Nemanja Lojanica, e-mail: nlojanica@kg.ac.rs

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultati pokazuju da promene u stopi inflacije uzrokuju promene u stopi nezaposlenosti, kao i da je relacija stope nezaposlenosti i ekonomskog rasta statistički nesignifikantna u dugom roku. Veza stope inflacije i ekonomskog rasta je pozitivnog znaka i statistički je značajna kako u kratkom, tako i u dugom roku, i prisutna je dvosmerna kauzalnost. Treba istaći i da mnogi drugi faktori utiču na dinamiku ekonomskog rasta, a oni nisu uključeni u ovu analizu.

PRIMENLJIVOST

Rezultati istraživanja su usmereni ka nosiocima ekonomske politike u zemljama Jugoistočne Evrope pred kojima je veoma važan i osetljiv zadatak koji se odnosi na ciljano povećanje ekonomske aktivnosti, uz istovremenu konzistentnost sa održavanjem stabilne i niske stope inflacije u dugom roku. Rezultati studije mogu da posluže kao osnova za dalja istraživanja u zemljama sa sličnim makroekonomskim izazovima. Ovaj rad tangira problematiku odnosa ekonomske empirije i pojedinih ekonomskih filozofija.

NAUČNI DOPRINOS

Doprinos rada je dvostruk. Prvo, ova studija analizira specifičnu grupaciju zemalja koju karakterišu: umereni rast privredne aktivnosti, visoka nezaposlenost, i značajno nepoverenje u monetarni suverenitet. Drugo, sa metodološke strane, u radu se primenjuje test druge generacije jediničnog korena za ispitivanje reda integrisanosti varijabli, kao i testovi kointegracije pogodni za manje uzorke.

KLJUČNE REČI

Ekonomski rast, stopa nezaposlenosti, stopa inflacije, Jugoistočna Evropa, ekonometrija panela

LITERATURA

1. Barro, R. J. (2013). Inflation and economic growth. *Annals of Economics and Finance*, 14, 121-144.
2. Bhattarai, K. (2016). Unemployment- inflation trade offs in OECD countries. *Economic Modelling*, 58, 93-103.
3. Blanchard, O. (2016). The US Phillips curve: Back to the 60s? Policy Brief PB16-1. Peterson Institute for International Economics.

EKONOMSKA TEORIJA U PERIODU 1958-2018.

4. Chu, A. C., Cozzi, G. & Furukawa, Y. (2013). Inflation, unemployment and economic growth in a Schumpeterian Economy. Discussion Paper No. 2013-24. University of St. Gallen.
5. Loungani, P. & Swagel, P. (2001). Sources of inflation in developing countries. IMF Working Paper No. 01/198. International Monetary Fund.
6. Obradović, S., Šapić, S., Furtula, S. & Lojanica, N. (2017). Linkages between inflation and economic growth in Serbia: An ARDL bounds testing approach. *Engineering Economics*, 28(4), 401-410.
7. Obradović, S. (2015). Bivarijantna analiza kauzaliteta outputa i nezaposlenosti u srpskoj privredi. *Strukturne promene u Srbiji - Dosadašnji rezultati i perspektive* (U: Stošić, I., Malović, M. & Filimonović, D.). Institut ekonomskih nauka, Beograd, 449-463
8. Phillips, A. W. (1962). Employment, inflation and growth. *Economica*, 29, 1-16.
9. Skarica, B. (2016). Revisiting the Eurozone Phillips curve. *Economic Outlook*, 40, 28-36.
10. Škare, M. & Caporale, G. M. (2014). Short- and long-run linkages between employment growth, inflation and output growth: Evidence from a large panel. *Technological and Economic Development of Economy*, 20, 554-575.
11. Valdovinos, F. (2003). Inflation and economic growth in the long run. *Economic Letters*, 80, 167-173.

13. POUZDANOST PROGNOZA NA TRŽIŠTIMA RADA SA VISOKOM NEZAPOSLENOŠĆU

dr Kosovka Ognjenović¹

Institut ekonomskih nauka, Beograd, Srbija

CILJ RADA

Cilj ovog rada je da ponudi odgovor na pitanje da li prognoze mogu da smanje visoke stope nezaposlenosti, tako što bi se koristile za kreiranje politika obrazovanja i zapošljavanja. Prognoze mogu poslužiti i za prevenciju visokoj nezaposlenosti mladih, tako što bi karijerno savetovanje bilo usmereno ka pružanju podrške pri izboru zanimanja. Takođe, mogu poslužiti i u svrhu pružanja saveta zaposlenima u kom pravcu da unapređuju znanja i veštine da bi išli u korak sa tehnološkim promenama i bili u stanju da efikasno odgovore zahtevima radnog mesta.

METODOLOGIJA RADA

Tržište rada Srbije pokazuje slične tendencije kao i ostala regionalna tržišta (WorldBank/WIIW, 2018). Opterećeno je dugoročnom nezaposlenošću i posebnom osetljivošću određenih kategorija, u pogledu ekonomske aktivnosti, zapošljavanja i mogućnosti prelaza na bolje plaćene poslove koji zahtevaju unapređene kvalifikacije (Bartlett, 2013). Do sada je urađeno nekoliko studija u kojima su izloženi rezultati prognoza i potreba tržišta rada za zanimanjima, kvalifikacijama, i profesionalnim veštinama, kao i nekoliko regionalnih studija (SORS, 2009; Vasić et al., 2011). Metodologija koja se koristiti u radu zasniva se na podacima raspoloživim u informacionom sistemu tržišta rada, a prvenstveno se odnositi na analizu podataka Ankete poslodavaca (NES, 2018) koja se sprovodi od 2011. godine. Na bazi individualnih podataka, tj. procena poslodavaca o potrebama za kvalifikacijama, zanimanjima i veštinama, primenom statističkih metoda izvršena je projekcija trendova na bazi kojih se vrši procena pouzdanost prognoza u prethodnom periodu.

---

¹ E-mail: kosovka.ognjenovic@ien.bg.ac.rs

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Očekivani rezultati ovog rada, sadržani su u tome da se pokaže da li su prognoze pouzdane kao instrument za planiranje intervencija i slanje informacija o očekivanim tendencijama na tržištu, kao i da se identifikuju informacije koje nedostaju u postojećem sistemu praćenja potreba tržišta rada u Srbiji, po ugledu na neke druge zemlje (Willson, 2008; Bejaković i Mrnjavac, 2014; Alpaydın, 2015; Cedefop, 2016). Na bazi preliminarnih ocena se može zaključiti da su prognoze korisne za predviđanje kratkoročnih tendencija.

PRIMENLJIVOST

Rad predstavlja evaluaciju metodologije prognoziranja potreba na tržištu rada Srbije, sa osvrtom na pouzdanost prognoza koje generiše postojeći sistem. Implementacija metodologije prognoziranja potreba tržišta rada se može okarakterisati kao jednostrana, jer prikuplja samo informacije koje su relevantne za poslodavce (potražnju), čime se umanjuje značaj industrijskih odnosa koji treba da budu deo planiranja budućih potreba tržišta. Zaključci ukazuju na upotrebljivost prognoza za politike, izbor zanimanja i sticanje veština (Green et al., 1999).

NAUČNI DOPRINOS

Rezultati izloženi u ovom radu doprinese razumevanju stvarnih razlika između ponude zanimanja, kvalifikacija i veština na tržištu rada i realnih potreba. Namera je rada, takođe, da se na bazi pristupa prognozama na tržištu rada i uspešnosti dosadašnjih pokazatelja u predviđanju budućih (kratkoročnih) tendencija, kao i izučavanja relevantnih iskustava drugih zemalja izdvoje i predlože smernice koje bi unapredile postojeći (teorijski i aplikativni) pristup sprovođenja prognoza.

KLJUČNE REČI

Ljudski resursi, potražnja, prognoze, tržište rada, veštine, zanimanja

LITERATURA

1. Alpaydın, J. (2015), Identifying higher-education level skill needs in labor markets: the main tools usable for Turkey. *Educational Science: Theory and Practice*, 15(4): 945-967.
2. Bartlett, W. (2013), Structural unemployment in the Western Balkans: challenges for skills anticipation and matching policies. *European Planning Studies*, 21(6): 890-908.

3. Bejaković, P., Mrnjavac, Ž. (2014), Skills mismatches and anticipation of the future labour market need: case of Croatia. *Zagreb International Review of Economics and Business*, 17(1): 47-68.
4. European Centre for the Development of Vocational Training [Cedefop] (2016). *Future skill needs in Europe: critical labour force trends*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop research paper. no 59.
5. Government of the Republic of Serbia/MDG Achievement Fund/Statistical Office of the Republic of Serbia – SORS (2009), *Occupation and Skills Needs Survey: Key Findings*. Belgrade: SORS.
6. Green, F., Ashton, D., James, D., Sung, J. (1999), The role of the state in skill formation: evidence from the Republic of Korea, Singapore, and Taiwan. *Oxford Review of Economic Policy*, 15(1): 82-96.
7. National Employment Service [NES] (2018), *Employers Survey for 2017*. Belgrade: NES. (Pristupljeno: 15.05.2018.) (http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/9/9690_anketa_poslodavaca_2017._godine.pdf)
8. Vasić, V., Tancioni, M., Ognjenović, K. (2011), *Labour Market Analysis and Forecasting Labour Market Needs in the Republic of Serbia*. Belgrade: Technical assistance to enhance the data management, forecasting and monitoring and evaluation capacity of the National Employment Service – Republic of Serbia. (European Commission: Project no. EuropeAid/128079/C/SER/RS.)
9. World Bank/WIIW (2018), *Western Balkans Labor Market Trends 2018*. Vienna:
10. SEE Jobs Gateway Research Study, March, 2018. (Pristupljeno: 15.05.2018.) (https://www.seejobsgateway.net/sites/job_gateway/files/Western%20Balkans%20Labor%20Market%20Trends%202018.pdf)
11. Willson, R. (2008), *UK Approaches to Skill Needs Analysis and Forecasting: Lessons for the Czech Republic*. Coventry: Warwick University, Warwick Institute for Employment Research – IER.

14. ISTORIJSKO NASLEĐE I INSTITUCIONALNE PROMENE U ZEMLJAMA CENTRALNE I ISTOČNE EVROPE: PERSPEKTIVA DUGOG TRAJANJA

dr Nataša Golubović¹

Ekonomski fakultet, Niš, Srbija

dr Marija Džunić

Ekonomski fakultet, Niš, Srbija

CILJ RADA

Ekonomski i politički problemi sa kojima se suočavaju zemlje Centralne i Istočne Evrope ukazuju na očigledan kontinuitet sa prošlošću. Rad predstavlja pokušaj utvrđivanja teorijskog okvira koji bi doprineo boljem razumevanju tog kontinuiteta. Cilj je da se ispita da li su institucionalni izbori i izbori politika u sadašnjosti uslovljeni onima iz prošlosti.

METODOLOGIJA RADA

Komparativna analiza pokazuje da različitost ishoda u tranzicionim privredama ne može da se podvede samo pod nasleđe socijalizma. Razumevanje ishoda tranzicije zahteva premeštanje empirijskog i analitičkog fokusa sa diskontinuiteta na istraživanje prirode kontinuiteta, kao i na interakciju kontinuiteta i diskontinuiteta. Istorijsko nasleđe analizira se u kontekstu u kojem je njegovo ispoljavanje najuočljivije - momentima važnih institucionalnih promena. Polazi se od istorijskih prekretnica i analize institucionalnog nasleđa koje je oblikovalo izbor aktera u procesu izgradnje institucija na tim prekretnicama i povezuje sa dugoročnim posledicama takvih izbora. Istorijsko-logički pristup omogućava da se utvrdi kako se događaji, istorijsko nasleđe i ključni momenti promena međusobno uslovljavaju, odnosno, kako su epizode institucionalnih reformi pre, tokom i nakon raspada socijalizma povezane tokom vremena. Kontinuitet između predsocijalističkog i socijalističkog perioda važan je za razumevanje čitavog niza atributa ovih društava.

---

¹ Autor za korespondenciju: Nataša Golubović, e-mail: natasa.golubovic@eknfak.ni.ac.rs

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultati istraživanja ukazuju na to da koncept *dugog trajanja* može da predstavlja koristan teorijski okvir za analizu stanja i problema sa kojima se suočavaju zemlje Centralne i Istočne Evrope. Dalje istraživanje mehanizama koji su u osnovi istorijskih kontinuiteta, koji omogućavaju reprodukciju normi, institucija, mentaliteta, sistema verovanja, uprkos institucionalnim diskontinuitetima, predstavlja ozbiljan istraživački izazov i zahteva multidisciplinarni pristup.

PRIMENLJIVOST

Rezultati analize ukazuju na to da se tranzicija zemalja Centralne i Istočne Evrope može posmatrati kao deo dugoročnog procesa, u odnosu na koji je period socijalizma predstavljao privremeno odstupanje. Istraživanje načina na koji dugoročni kontinuiteti determinišu ekonomske ishode ukazuje na važne faktore, čije razumevanje omogućava sagledavanje problema sa kojima se suočavaju ove privrede u realizaciji reformi, i time predstavljaju koristan input prilikom koncipiranja mera ekonomske politike.

NAUČNI DOPRINOS

Doprinos rada ogleda se u istraživanju načina na koji se istorijski kontinuiteti ukrštaju sa dubokim diskontinuitetima, i kako se to odražava na institucionalnu infrastrukturu. Postojanje dugih isprepletanih procesa predstavlja kopču koja povezuje prošlost sa sadašnjošću i pretvara ih u nedeljivu celinu. Ovakav pristup omogućava nam da u sadašnjosti prepoznamo fenomene koje je ona nasledila iz prošlosti, a koji određuju političke i ekonomske ishode.

KLJUČNE REČI

Institucije, *longue durée*, ekonomski ishodi, tranzicija

LITERATURA

1. Illner, M. (1996). Post-Communist Transformation Revisited. *Czech Sociological Review*, 4 (2), 157-169.
2. Capoccia, G., Kelemen, R.D. (2007). The Study of Critical Junctures Theory, Narrative, and Counterfactuals in Historical Institutionalism. *World Politics*, 59 (3), 341–69.
3. Ekiert, G. (2015). Three Generations of Research on Post Communist Politics—A Sketch East European Politics and Societies *and Cultures*, 29 (2), 323– 337.

4. Weik, E. (2009). Return to the Enduring Features of Institutions: A Process Ontology of Reproduction and Endurance. *Philosophy of the Social Sciences*, 45 (3), 315-330.
5. Schloen, D.J. (ed.)(2009). EXPLORING THE *LONGUE DURÉE* *Essays in Honor of Lawrence E. Stager*. Winona Lake, Indiana: EISENBRAUNS.
6. Braudel, F., Wallerstein, I. (2009). History and the Social Sciences: The Longue. Review (Fernand Braudel Center), *COMMEMORATING THE LONGUE DURÉE*, 32 (2), 171-203.
7. Blim, M., Goffi, G. (2014). The long and the short of it: The value of the concept of the *longue durée* in the analysis of contemporary economic development and decline. *Economia Marche Journal of Applied Economics*, 31(1), 84-104.
8. Kollmorgen, R. (2010). Theories of Postcommunist Transformation. Approaches, Debates, and Problems of Theory Building in the Second Decade of Research. *Studies of Transition States and Societies*, 5 (2), 88-105.
9. Pop-Eleches, G. (2007). Historical Legacies and Post-Communist Regime Change. *The Journal of Politics*, 69 (4), 908–926.
10. Carothers, T. (2002). The End of the Transition Paradigm. *Journal of Democracy*, 13 (1), 5-21.
11. Grote, M. (2015). *What could the 'longue durée' mean for the history of modern sciences?*. MSH-WP-2015-98.
12. Leszczyński, D. (2015). Emerging Varieties of Capitalism in Transition Countries: Literature Review. *International Journal of Management and Economics*, No. 48, October–December, 101–124;
13. Streeck, W., Thelen, K. (eds.) (2005). *Beyond Continuity: Institutional Change in Advanced Political Economies*. Oxford: Oxford University Press.
14. Thelen, K., Mahoney, J. (eds.) (2010). *Explaining Institutional Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
15. Janos, A. (1994). Continuity and Change in Eastern Europe: Strategies of Post-communist Politics. *East European Politics and Societies*, 8 (1), 1-31.

15. DRUŠTVENI PROIZVOD I EFIKASNOST INVESTICIJA U SOCIJALISTIČKOJ JUGOSLAVIJI: 1947-1987

Dr, Jelena Minović¹

Institut ekonomskih nauka, Beograd, Srbija

Dr, Vesna Aleksić

Institut ekonomskih nauka, Beograd, Srbija

CILJ RADA

Cilj rada je bio da se pokaže međuzavisnost društvenog proizvoda od investicija u osnovna sredstva u socijalističkoj Jugoslaviji, kao i u njenim republikama u periodu od 1947. do 1987. godine. Osnovna karakteristika jugoslovenske razvojne politike u posleratnom periodu bio je visok obim investicione aktivnosti. Dinamika ukupnih investicija u osnovna sredstva bila je visoka, različita u pojedinim vremenskim periodima, a nosilac te aktivnosti bio je društveni sektor.

METODOLOGIJA RADA

U analizi efikasnosti privrednog rasta kao funkcije investicija najrelevantnije je utvrditi međuzavisnost koja postoji između tempa privrednog rasta i odgovarajućih investicija. Jedna od najviše uobičajenih i primenjivanih metoda u analizi makroekonomske efikasnosti privrednog rasta jeste metoda kapitalnih koeficijenata (Vojnić, 1970b, p. 104). Marginalni kapitalni koeficijent predstavlja odnos investicija i društvenog proizvoda u određenom vremenskom periodu, dok koeficijent efikasnosti predstavlja recipročnu vrednost marginalnog kapitalnog koeficijenta. Dakle, Izračunati su marginalni kapitalni koeficijent (MKK) i koeficijent efikasnosti (EK) investicija za različite pod-periode i za svaku jugoslovensku republiku. Da bi se utvrdio uticaj investicija na rast društvenog proizvoda korišćena je prva mera korelacije, tzv. Pearson-ov koeficijent linearne korelacije.

---

¹ Autor za korespondenciju: Jelena Minović, e-mail: jelena.minovic@ien.bg.ac.rs

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Pokazano je da postoji statistički značajna prva mera korelacije između društvenog proizvoda i investicija u osnovna sredstva, u socijalističkoj Jugoslaviji. U celoj Jugoslaviji, najbolja efikasnost investicija bila je 60-tih godina XX veka, a u podperiodima 1947-1952 (posleratni period) i 1981-1987 (započet proces dezinvestiranja) postojala je najlošija efikasnost investicija. U periodu od 1953. do 1980. godine po efikasnosti investicija prednjačila je Bosna i Hercegovina, a sledila je Slovenija.

PRIMENLJIVOST

Istraživanje u ovom radu je namenjeno pre svega istraživačima, akademskoj i stručnoj javnosti. Međutim, ovo istraživanje može biti i korisno za kreatore javnih politika, jer je korisno da se vidi kako je Srbija bila rangirana u odnosu na ostale zemlje bivše Jugoslavije kada je u pitanju društveni proizvod i efikasnost investicija u periodu socijalizma od 1947-1987. Saznanja i pouke iz prošlosti mogu biti od velike koristi za kreiranje sadašnjih i budućih javnih politika.

NAUČNI DOPRINOS

Naučni doprinos rada se ogleda u njegovoj originalnosti i nepostojanju slične literature na srpskom jeziku. Naime, jako malo je radova prisutno u literaturi koji se bave socijalističkom Jugoslavijom i njenom razvojnom politikom. Imajući u vidu da je na bruto investicije, ulagano kroz skoro celi posleratni period oko jedne trećine društvenog proizvoda sve do 1983. godine, stoga je veoma atraktivno pokazati međuzavisnost društvenog proizvoda i investicija u osnovna sredstva.

KLJUČNE REČI

Investicije, društveni proizvod, marginalni kapitalni koeficijent, koeficijent efikasnosti, socijalistička Jugoslavija

LITERATURA

1. Artisien P.F.R., Buckley P.J. (1992). Joint Ventures in Yugoslavia: Opportunities and Constraints. In: *Studies in International Business*. pp: 103-130. Palgrave Macmillan, London
2. Balassa, B. (1978). Exports and economic growth: further evidence. *Journal of development Economics*, 5(2), 181-189.
3. Corona, M. C. (1981). Joint Ventures in Yugoslavia. *Kingston L. Rev.*, 11, 266.

4. Fakin, B. (1995). Investment subsidies during transition. *Eastern European Economics*, 33(5), 62-74.
5. Gnjatović, D. (2007). Ekonomija Srbije. Privredni sistem. struktura i rast nacionalne ekonomije. Megatrend Univerzitet.
6. HSWE, Historical Statistics for the World Economy: 1-2003 AD (Copyright Angus Maddison), www.ggdc.net/maddison/historical_statistics_ (pristupljeno aprila 2018. godine).
7. Latifić, I. (1997). *Jugoslavija 1945-1990 - Razvoj privrede i društvenih delatnosti*. Društvo za istinu o antifašističkoj narodno oslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji (1941 - 1945), str. 160.
8. Patton, D. J., & Do, A. D. (1978). Joint ventures in Yugoslavia. *Management International Review*, 51-63.
9. Pejovich, S. (1966). *The market-planned economy of Yugoslavia*. U of Minnesota Press.
10. Schrenk, M., Ardalan, C., & El Tatawy, N. A. (1979). *Yugoslavia-Self-management socialism-challenges of development*. The World Bank.
11. SZS i SZDP (1982). Savezni zavod za statistiku i Savezni zavod za društveno planiranje, *Razvoj Jugoslavije 1947-1981*, Beograd, str. 276.
12. Uvalić, M. (2009). *Investment and property rights in Yugoslavia: the long transition to a market economy* (Vol. 86). Cambridge University Press.
13. Vojnić, D. (1960). *Investicije na području Jugoslavije 1947-1958*. Ekonomski institut Narodne Republike Hrvatske, str. 200.
14. Vojnić, D. (1970a). *Investicije i fiksni fondovi Jugoslavije*. Ekonomski institut Zagreb, str. 251.
15. Vojnić, D. (1970b). *Investicije i ekonomski razvoj*. Ekonomski institut Zagreb, str. 238.
16. Woodward, S. L. (1995). *Socialist unemployment: the political economy of Yugoslavia, 1945-1990*. Princeton University Press.

16. "KOMPARATIVNA ANALIZA POLOŽAJA PREDUZEĆA U JUGOSLOVENSKOJ I BUGARSKOJ PRIVREDI 1960-IH"

Istraživač-saradnik, dr Milan Piljak¹

Institut za noviju istoriju Srbije, Beograd, Srbija

CILJ RADA

Cilj rada je izučavanje položaja preduzeća u centralno-planskoj privredi na primeru Bugarske i Jugoslavije. Autor preduzeće, kao jedan od ključnih činalaca u etastičkoj privredi, podvrgava komparativnoj analizi. Preduzeća u Jugoslaviji predstavlja zemlju van sfere uticaja SSSR-a, a preduzeća u Bugarskoj predstavljaju zemlju koja je ostala potpuno unutar sfere uticaja SSSR-a. Još veća je važnost što se preduzeća posmatraju u periodu kada su obe zemlje sprovodile važne privredne reforme.

METODOLOGIJA RADA

Metodologija rada se zasniva na kvalitativnoj i komparativnoj analizi dva diskursa-jugoslovenskog i bugarskog u cilju izučavanja položaja preduzeća u zemljama državnog socijalizma. Autor se u radu metodološki oslanja na institucionalni pristup i tom prilikom koristi relevantnu arhivsku građu, arhiva u Beogradu i Sofiji. Takođe, kao metodološka tehnika korišten je intervju. Intervjui su obavljani sa direktorima arhiva u Sofiji i Beogradu. Istraživanjem je obuhvaćena prvo opšta slika preduzeća, a zatim je primenjen metod analize nekoliko različitih segmenata privrede: industrije trgovinskih preduzeća i metalurgije. Primenjen je dalje metod komparativne analize preduzeća iz različitih privrednih grana.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Autor očekuje da se utvrde glavni uzroci za promenu položaja preduzeća u Jugoslaviji i Bugarskoj. Da se uoče razlike u položaju institucije u zemljama koje od 19. veka pokušavaju da se modernizuju i uđu u krug visokoindustrijalizovanih zemalja. Da se vide prednosti i mane koje sa sobom donose politička i ekonomska

---

¹ E-mail: milance.333@gmail.com

sigurnost u Bugarskom slučaju, ali sa ograničenjima u reformama, i jugoslovenska nesigurnost na bezbednosnom i ekonomskom planu, ali uz slobodu delovanja.

PRIMENLJIVOST

Rezultati dobijeni na osnovu ovog rada omogućuju viši nivo razumevanja o položaju preduzeća u državnom socijalizmu. Takođe, komparativnim pristupom biće jasnije izražene aberacije položaja preduzeća zbog različitih spoljnopoličkih, ali i unutrašnjih okolnosti u Jugoslaviji i Bugarskoj.

NAUČNI DOPRINOS

Izučavanje ekonomske istorije predstavlja retkost u srpskoj ekonomiji i historiografiji. Rad daje doprinos za veće razumevanje položaja preduzeća, kao i u upravljanju preduzećima, razumevanju poslovne klime i time utvrđivanju određenih kontinuiteta, odnosno diskontinuiteta na prostorima dve zemlje. Nedostatak rada je tome što ne pokriva veći vremenski horizont, ali zato temeljno i iz više aspekata analizira promene i uzroke u ključnom vremenskom periodu.

KLJUČNE REČI

Preduzeće, plan, tržište, jednpartijski sistem, reforme

LITERATURA

1. Barry E, (2006). *The European Economy since 1945: Coordinated Capitalism and Beyond*. Princeton
2. Berend, I, (2006). *An Economic History of Twentieth Century Europe: Economic Regimes from Laissez-Faire to Globalization*.
3. Bombelles J, (1968). *Economic Development of Communist Yugoslavia*, Stanford.
4. Иванов, М, (2008). *Реформаторство без реформи: политическата икономия на българския комунизъм 1963 – 1989*, София.
5. Знеполски, И, (ред), (2011). *НРБ от началото до края*, София
6. Kaser, Michael (Ed.), (1986). *The Economic History of Eastern Europe 1919-1975: Institutional Change Within a Planned Economy*, Vol. 3, Oxford: Clarendon Press,
7. Kaser, M, (1967). *COMECON: Integration Problems of the Planned Economies*, London
8. Ledeneva, A, (1998). *Russia's economy of favours: Blat, Networking, and Informal Exchange*, Cambridge: Cambridge University Press.
9. Kornai, J, (1992). *The Socialyst System: The Political Economy of Socialism*, Oxford.
10. Milenkovitch, D, (1971). *Plan and Market in Yugoslav Economic Thought*, New Heaven: Yale University Press

EKONOMSKA TEORIJA U PERIODU 1958-2018.

11. North, C. D, (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge: Cambridge University Press.
12. Rajović, R, (1970). *Ko je ko u Jugoslaviji: jugoslovenski savremenici*, Beograd: Hronometar.
13. Pejovich, S, (1966). *The Market-Planned Economy of Yugoslavia*, Minneapolis: Minnesota University Press.
14. Rusinow, D, (1977). *The Yugoslav Experiment 1948–1974*, London: C. Hurst & Company,
15. Sekelj, L, (1990). *Jugoslavija, struktura raspadanja: ogleđ o uzrocima strukturne krize jugoslovenskog društva*, Beograd.
16. Singleton F, Bernard C, (1982). *The Economy of Yugoslavia*, London.
17. Horvat, B, (1984). *Politička ekonomija socijalizma*, Zagreb.
18. Ben–Ner, A, Neuberger, E, (1990). The Feasibility of Planned Market Systems: The Yugoslav Visible Hand and Negotiating Planning, *Journal of Comparative Economics* 14, 768 – 790.
19. Марчева, И., (1999) „Опитите за икономически реформи в България през втората половина на XX в.“ у: зб. *120 години изпълнителна власт в България*. София, 283-300.
20. Horvat, Branko, (Jun., 1971). Yugoslav Economic Policy in the Post-War Period: Problems, Ideas, Institutional Developments, *American Economic Review*, Vol 61. No. 3, Part 2. Surveys of National Economic Policy Issues and Policy Research. 71 - 169

17. KOOPERACIJA – MREŽA PREDUZEĆA UKLJUČENA U PROIZVODNJU AUTOMOBILA FABRIKE „CRVENA ZASTAVA” U KRAGUJEVCU

Naučni savetnik, Ranka Gašić¹

Institut za savremenu istoriju, Beograd, Srbija

CILJ RADA

Istraživanje je sprovedeno u okviru rada na monografiji „Jugoslovenski Detroit, Automobilska industrija u Kragujevcu 1953-1991“. Cilj istraživanja je bio objasniti način na koji je funkcionisao veliki sistem automobilske industrije, koji je kao takav, karakterističan za privredu i društvo socijalističke Jugoslavije i za socijalističku modernizaciju ovih prostora. Problem je složen i ne iscrpljuje se u okviru ovog istraživanja, ali otvara važna pitanja trajnih, strukturnih društveno privrednih karakteristika ovog prostora, i pruža uvid u jedan specifični istorijski period i uslove u kojima je izvršen preobražaj suštinski supstancijalne privrede i zanatskih preduzeća u moderno industrijsko društvo.

METODOLOGIJA RADA

Istraživanje je sprovedeno na osnovu retke postojeće literature, koja ukazuje na širi kontekst ekonomske politike jugoslovenskih vlasti u posmatranom periodu, kao i društveno-ekonomskih prilika i odnosa u tadašnjem bipolarnom svetu. Uglavnom, istraživanje je zasnovano na dnevnoj i stručnoj štampi tog perioda, i pisanim svedočenjima učesnika. Na taj način, u nedostatku primarnih izvora, moguće je izvršiti bar delimičnu rekonstrukciju odnosa između kooperanata i finaliste i način funkcionisanja celog sistema.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rad pokazuje kako se odvijalo pretvaranje zanatske u industrijsku proizvodnju. U odnosu na velike svetske firme, u kojima motor, menjac i karoseriju proizvodi finalista, kooperacija fabrike Zastava imala je specifične odlike – motor se proizvodio u fabrici „21 maj“ u Beogradu. Takođe je bilo specifično to što su se

---

¹ E-mail: rankagasic@gmail.com

kooperanti za privredna vozila uključivali i u proizvodnju putničkog automobila. Zbog velikog asortimana proizvoda i malih serija, Zavodi „Crvena zastava“ nisu mogli da stvore sopstvenu mrežu kooperacije, što je bio slučaj sa drugim automobilskim industrijama u inostranstvu.

U početku kooperanti su bili iz oblasti vojne industrije, jer su se vojne fabrike preorijentisale na civilnu proizvodnju. To je odredilo i lokacijski raspored kooperanata. Između Zavoda „Crvena zastava“ i fabrike „21. maj“ trajao je dugogodišnji spor oko koncepcije upravljanja industrijom, preduzetništvo ili oslon na državne strukture. Njihova saradnja u potpunosti je bila isplanirana i zavisila od državnih (vojnih) organa. Zastava je težila većem organizacionom povezivanju, a „21. maj“ većoj samostalnosti. Mreža kooperanata pokrivala je celu teritoriju države. Najveća koncentracija je ipak bila u Srbiji, zbog rasporeda objekata vojne industrije i logičnog povezivanja u početku sa fabrikama i radionicama u okolini, koji su uz pomoć „Zastave“ preorijentisali proizvodnju. Problemi su nedostatak energije i sirovina, loše saobraćajne komunikacije, nedostatak masovne i jeftine radne snage (po sovjetskom obrascu), i radna snaga vezana za selo. Modeli rešavanja ovih problema bili su u stalno novim vidovima integracija.

Ograničenja rezultata su pre svega u nedostatku primarnih izvora, proisteklih iz dnevne prakse i administracije preduzeća.

PRIMENLJIVOST

Istraživanje je podjednako namenjeno akademskoj i stručnoj javnosti, kao i široj zainteresovanoj publici i kreatorima javnih politika. Rad doprinosi saznanjima iz oblasti istorije modernizacije i industrijalizacije Srbije i može biti upotrebljiv za istraživače i kreatore javnih politika u smislu traženja novih pravaca razvoja gradova u Srbiji koji imaju industrijsku prošlost.

NAUČNI DOPRINOS

Rad je u potpunosti originalan.

KLJUČNE REČI

Zavodi „Crvena zastava“, fabrika „21. maj“, automobilska industrija, kooperacija, Jugoslavija, Kragujevac

LITERATURA

1. Micić, R. (2013). Osnovne strategije razvoja i saradnje 'Zastave' sa svetom na programu vozila. U: Grupaautora, "Zastava" u drugoj polovini 20.veka.(str.295-303). Kragujevac: Udruženje "Kragujevac – naš grad".
2. Zečević, M. (2006). *O posleratnoj obnovi vojne industrije i izgradnji automobilske proizvodnje. Moja sećanja iz Zavoda "Crvenazastava"*, Zemun: V. Zečević, Kragujevac: Zastava automobili.
3. Vlajić, A., Zeković, M., (1975). *Dvadeset godina proizvodnje automobila 1954-1974*. Kragujevac: Zavodi "Crvenazastava".
4. Raković, P. "Trebali su im direktori pioniri", U: Grujić, R. (1989) *Kako smo smenjeni? Govore bivši direktor ivelikih kolektiva u Srbiji*, Beograd: Privredni pregled.
5. Sretenović, K. (2011). Proizvodnja motornih vozila program budućnosti, U: Grupaautora, "Zastava" u drugoj polovini 20. veka. (str. 89-99). Kragujevac: Udruženje "Kragujevac – naš grad".
6. Grujić, F. (2011). *Bila jednom jedna fabrika*, Beograd: Lokal pres.
7. Janković, S. (1993). *Zapisi o Zastavi: povodom 140 godina rada i 40 godina proizvodnje automobila*, Kragujevac: Zastava.
8. Bilandžić, D. (1985). *Historija Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Glavni procesi 1918-1985*. Zagreb: Školska knjiga.
9. Bićanić. R. (1973). *Economic Policy of Socialist Yugoslavia*. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Palairat, M., Ramiz Sadiku: A Case Study in the Industrialization of Kosovo. *Soviet Studies vol 44, no 5, 1992, 897-912*.
11. Micić, R., Prokić, Ž., Stanković, S., Savić, T., (2013). Razvojproizvoda, proizvodnih sistema i kooperantske industrije. Grupaautora, "Zastava" u drugoj polovini 20.veka. (101-141). Kragujevac: Udruženje "Kragujevac – naš grad".
12. *Od topa do automobila: 1953-1973*, (b.g.). Kragujevac: Zavodi "Crvenazastava".
13. Singleton, F., Carter, B., (1982). *The Economy of Yugoslavia*, London: Croom Helm; New York: St. Martin`s Press.
14. Milanović, S., (1970). Interesna zajednica učesnika u proizvodnji vozila Zastava – razvoj i perspektiva. *YU automobili 2/1970, 6-7*.

18. DRUŠTVENI UTJECAJ CENTRALNO PLANIRANE EKONOMIJE U SOCIJALISTIČKOJ HRVATSKOJ – PRIMJER VUKOVARA

Dr. sc. Sandra Cvikić¹

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Područni centar Vukovar, Hrvatska

Dr. sc. Ivana Žebec Šilj

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

CILJ RADA

Na temelju kvalitativnog sociološkog istraživanja vukovarskoga društva (1945. – 1991.), cilj je ovoga rada predstaviti interdisciplinarni pristup (povijest/sociologija/ekonomija) u proučavanju centralno planirane ekonomije socijalističke Hrvatske. Cilj je dvojak: 1) namjerava sa prikazati kako su i na koji način socijalističke ekonomske politike bile utjecale na Vukovarsko društvo; te 2) utvrditi utjecaj naslijeđa centralno planirane ekonomije na suvremeni gospodarski razvitak Vukovara.

METODOLOGIJA RADA

Interdisciplinarnim pristupom tijekom petogodišnjeg (2009. – 2014.) kvalitativnog sociološkog istraživanja društvenog razvitka Vukovara nakon II. Svjetskog rata imao je za cilj istražiti i objasniti višestruke društvene uzroke nasilja koji su doveli do njegove eskaliranja 1991. Ova instrumentalna studija slučaja (Starke, 2000) koristila je metodologiju utemeljene teorije (Glaser i Strauss, 1967; Strauss i Corbin, 1998) u skladu s kritičkim teorijskim okvirom društvenog konstruktivizma (Berger i Luckman, 1966; Charmaz, 2000). Smještena u povijesni kontekst, ova metodologija i teorijski okvir omogućili su proučavanje kompleksnog društvenog fenomena – paradoksalne modernizacije vukovarskoga društva (Rogić, 2000) – što je rezultiralo novim znanstvenim spoznajama. Na taj je način, ova mikro-sociološka analiza unaprijedila znanje o centralno planiranoj ekonomiji (Horvat, 1983; Županov, 1977, 1985, 2002), kao i razvoju i utjecaju njenih politika na vukovarsko društvo socijalističke Hrvatske.

---

¹ Autor za korespondenciju: Sandra Cvikić, e-mail: sandra.cvikic@pilar.hr

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Primjena ovog inovativnog mješovitog metodološkog i teoretskog okvira u istraživanju nasilja zapravo je rezultiralo neočekivanim otkrićima – spoznalo se kako i na koji način se razvijala centralno planirana ekonomija tijekom hrvatske paradoksalne modernizacije; te do koje razine su ekonomske politike utjecale na vukovarsko društvo. Na taj način je ovaj interdisciplinarni pristup omogućio nastavna istraživanja utjecaja naslijeđa takve socijalističke ekonomije na suvremeni razvitak Vukovara.

PRIMENLJIVOST

Ovakav tip interdisciplinarnog istraživanja u velikoj mjeri utječe na proučavanje razvoja centralno planirane ekonomije u socijalističkoj Hrvatskoj, i predstavlja dodatnu vrijednost za različite znanstvene discipline kao što su ekonomija, sociologija i povijest. Koristi od ovog pristupa nemaju samo akademska zajednica i znanstvenici. Veliki je prinos ovog pristupa u boljem razumijevanju još uvijek nedovoljno istraženih znanstvenih tema vezanih uz komunističku prošlost ali i utjecaj njezinog naslijeđa na suvremeno društvo.

NAUČNI DOPRINOS

Ključni znanstveni doprinos ovoga rada odnosi se na specifičnost razumijevanja i otkrića do kojih je došlo u okviru rigorozno primjenjenog interdisciplinarnog istraživanja određenih aspekata hrvatske paradoksalne modernizacije. Spoznaje do kojih se došlo primjenom ovog inovativnog metodološkog i teoretskog okvira, unaprijedilo se razumijevanje svekolike kompleksnosti socijalističkog društvenog razvoja, ali i uloge koju je odigrala ekonomije u svakodnevnom životu građana čiji se dugotrajni utjecaji još uvijek osjete u suvremenom vukovarskom društvu.

KLJUČNE REČI

Interdisciplinarno društveno istraživanje, utemeljena teorija, vukovarsko društvo, socijalizam, centralno planirana ekonomija

LITERATURA

1. Berger, P. L. i Luckmann, T. (1966.) *The Social Construction of Reality*, US: Anchor Books.

EKONOMSKA TEORIJA U PERIODU 1958-2018.

2. Charmaz, K. (2000.) »Grounded Theory. Objectivist and Constructivist Methods«, u: N.K. Denzin i Y.S. Lincoln, *Handbook of Qualitative Research*, Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications Inc., pg. 509 – 536.
3. Glaser, B. G. i Strauss, A. L. (1967.) *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*, Chicago: Aldine Publishing Company.
4. Horvat, B. (1983.) *Politička ekonomija socijalizma*, Zagreb: Globus.
5. Rogić, I. (2000.) *Tehnika i samostalnost. Okvir za sliku treće hrvatske modernizacije*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
6. Starke, R. E. (2000.) »Case Study«, u: N.K. Denzin i Y.S. Lincoln (ur.) *Handbook of Qualitative Research*, Thousand Oaks. London. New Delhi: Sage Publications Inc., pg. 435 – 454.
7. Strauss, A.L. (1987.) *Qualitative Analysis for Social Scientists*, Cambridge: Cambridge University Press.
8. Strauss, A. L. i Corbin, Juliet M. (1998.) *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. 2nd. Ed. Thousand Oaks. London. New Delhi: Sage Publications.
9. Županov, J. (1977.) *Sociologija i samoupravljanje*, Zagreb: Školska knjiga.
10. Županov, J. (1985.) *Samoupravljanje i društvena moć*, Zagreb: Globus.
11. Županov, J. (2002.) *Od komunističkog pakla do divljeg kapitalizma. Odabrane rasprave i eseji (1995. – 2001.)*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

19. PERSPEKTIVE REDEFINISANJA EKONOMSKE TEORIJE U KONTEKSTU NOVE EKONOMSKE POLITIKE MAĐARSKE

Dr Gyöngyi Major

Institut za Strategijska Istraživanja, Budimpešta, Mađarska

CILJ RADA

U fokusu studije je nekonvencionalna refleksija ekonomske politike Mađarske na kompleksni izazov globalne ekonomske krize. Preokret u ekonomskoj politici realizovan je u periodu od 2010-2014, a bazira se na istovremenoj orijentisanosti na konsolidaciju državnog budžeta i na podsticanju ekonomskog rasta. Cilj studije je da u kontekstu desetogodišnjih konsekvenci analizira u istoriji ekonomske doktrine nov i specifičan model, sa posebnim osvrtom na težnju da se utvrdi mogućnost generalizacije primenjenog pristupa, te perspektive i horizont nove ekonomske narative.

METODOLOGIJA RADA

Studija obrađuje relevantnu teorijsku i empirijsku ekonomsku literaturu i analizira adekvatne izvore podataka posebnim osvrtom na Mađarsku.

Ona je samostalna dijagnoza koja u težnji da pronalazi nove naučne rezultate koristi verbalni model sa kvantitativnim i kvalitativnim fokusom.

Naglašava se inspiracija boljeg razumevanja savremenih ekonomskih dešavanja – te prvenstveni cilj rada nije generiranje deklarativnog znanja na bazi egzaktnih rezultata, već je konstruisanje okvira za mogućnost indukovanja proceduralnog znanja. Par excellence dimenzija ekonomske politike i doktrine tretira se u celini, a savremena problematika privrede ne interpretira se poput entiteta čija je apstrakcija u celini moguća, već se teži korišćenju takvog pristupa, koji je sposoban za uvažavanje kulturalnog, normativnog i istorijskog aspekta ekonomije, stoga se primenjuju i elementi kognitivnog pristupa.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U radu tragamo za odgovorom postoji li realna mogućnost takve konsolidacije koja može uključiti i dinamizirajući efekat, te postoji li realitet sinteze fiskalnog vladanja (governmenta) i znanje-orijentisanog pristupa ekonomskog rasta. Rezultati studije mogu biti korisni za razumevanje i dalje istraživanje novog pristupa konsolidacije, u najširem smislu i za reinterpetiranje doktrinarnih okvira.

U kontekstu formalnih ograničenja prvenstveno se koncentrišemo na slučaj Mađarske. Protekli period relativno je kratak, ali smatramo da je dovoljan za analizu i procenjivanje efekata, te da se obrađivanjem iskustva Mađarske mogu pružiti korisne informacije za proces redefinisanja uloge centralnih banaka.

PRIMENLJIVOST

Studija analiziranjem mogućnosti konstruktivne saradnje monetarne i fiskalne politike daje nov intelektualni okvir prvenstveno za bolje razumevanje i prepoznavanje mogućnosti inovativnog pristupa centralnih banaka, uopšteno za repoimanje njihovih uloga. Obradivanjem kreativnih i inovativnih elemenata intervencija daje se kompleksni okvir za redefinisanje ekonomske politike, što može biti podjednako značajno za eksperte koji se dnevno susreću sa monetranom politikom kao i za analitičare i istraživače – uopšteno za akademsku i stručnu javnost koja je zainteresovana za shvatanje dešavanja u savremenoj ekonomskoj politici i doktrini.

NAUČNI DOPRINOS

Studija problematiku konsolidacije ne razmatra isključivo unutar konvencionalnih okvira fiskalne dimenzije, već teži da skicira šire okvire interpretacije što se bazira na onim novim mislima o teorijskim i praktičnim osnovama ekonomske politike budućnosti koje su se pojavile u kontekstu heterodoksnih refleksija na krizu 2008 g. Studija u težnji da doprinese transparentnosti elemenata novih koncepcija značajno može doprineti konstruisanju takve nove doktrine ekonomske politike koja uspeva da interpretira saradnju između monetarne politike, mikro i makroprudencialne kao i fiskalne politike.

KLÜČNE REČI

Konsolidacija, znanje-orijentisan rast, ravnoteža, redefinisiranje ekonomske teorije, preokret u ekonomskoj stabilizaciji, reforma poreskog sistema, uloga centralne banke, inovativni elementi intervencije

LITERATURA

1. Blanchard, O. & Rajan, R. & Rogoff, K. & Summers, L. (2016): Progress and Confusion: the State of Macroeconomic Policy. London: The MIT Press
2. Blanchard, O. & Leigh, D. (2013): Growth Forecast Errors and Fiscal Multipliers. IMF working paper.
3. Demertzis, M. & Wolff, G. B. (2016): The effectiveness of the European Central Bank asset purchase programme. Bruegel Institute, May
4. Eyraud, L. & Weber, A. (2013): The Challenge of Debt Reduction during Fiscal Consolidation. IMF Working Paper, 13/67. <https://doi.org/10.5089/978147553864.001> (03.03. 2017.)
5. Goodhart, Ch. (2010): The changing role of central banks, BIS Working Papers No 326 <http://www.bis.org/publ/work326.pdf> (03.03. 2017)
6. Kollmorgen, R. & Merkel, W. – Wagner, H. J. (2018): Handbook of Political, Social and Economic Transformation. Oxford- New York: Oxford University Press
7. Krugman, P. (2012): End This Depression Now! New York: W.W. Norton and Company
8. Lehmann, K. & Palotai, D. & Virág, B. (Ed.) (2017): A magyar út – célzott jegybanki politika. Budapest: MNB
9. Matolcsy, Gy. & Palotai, D. (2018): A magyar modell: A válságkezelés magyar receptje a mediterrán út tükrében. Hírelintézeti Szemle, 17(2) 5–42. o.
10. Matolcsy Gy. (2015): Egyensúly és növekedés. Budapest: MNB
11. OECD (2010): Tax Policy reform and Economic Growth. OECD Tax Policy Studies 20.
12. OECD Publishing, Paris. OECD (2017): OECD Tax database. <http://www.oecd.org/tax/tax-policy/tax-database.htm#VATTables> (01.05.2018.)
13. Palley, Th. (2014): The theory of global imbalances: mainstream economics vs. structural Keynesianism http://www.thomaspalley.com/docs/research/theory_of_global_imbalances.pdf (03.03.2017)
14. Praet, P. (2011): The (changing) role of central banks in financial stability policies, Chicago, 10 November 2011
15. <http://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2011/html/sp111110.en.html> (03.03. 2017)
16. Shirakawa, M. (2010) Revisiting the philosophy behind central bank policy, BIS Review 55/2010, <http://www.bis.org/review/r100427b.pdf>, (03.03.2017.)

EKONOMSKA TEORIJA U PERIODU 1958-2018.

17. The Group of Thirty (2015): Fundamentals of Central Banking. Lessons from the Crisis, Washington, <http://www.group30.org/ima>
18. Trichet, J. C. (2010): Central banking in uncertain times: conviction and responsibility. Speech by Jean-Claude Trichet, President of the ECB, at the symposium on "Macroeconomic challenges: the decade ahead", Jackson Hole, Wyoming, 27 August 2010. <http://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2010/html/sp100827.en.html> (03.03.2017.)
19. Vogel, S. K. (2018): Marketcraft Oxford-New York: Oxford University Press
20. World Economic Forum (2017): The Inclusive Growth and Development Report 2017. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2017.pdf (01.05. 2018.)
21. Yellen, J. L. (2014): Remarks at the Panel Discussion on „Shaping the Future of the Macroeconomic Policy Mix” At the „Central Banking: The Way Forward?”, International Symposium of the Banque de France, Paris, France, November 7. <http://www.Federalreserve.gov/newsevents/speech/yellen20141107a.htm> (03.03.2017.)

20. JEVREJSKA EKONOMSKA MISAO

mr Milika Mirković¹

*Univerzitet Donja Gorica, Fakultet za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis,
Podgorica, Crna Gora*

CIJL RADA

Osnovni cilj rada je da istraži razvoj jevrejske ekonomske misli od perioda kad su kao nomadsko pleme lutali po Bliskom istoku, do danas. Istražiće se razvoj ekonomske misli sa aspekta ekonomskog i socijalnog položaja koji su Jevreji imali u društvu i uticaja njihove religije i kulture na ekonomsku misao. Posebno će biti analizirane okolnosti nastanka kapitalizma i njegove implikacije na dalji razvoj Zapadne civilizacije.

METODOLOGIJA RADA

U radu će se koristiti kvalitativni metod analize i sinteze. Prije svega biće istražena i analizirana literatura koja se bavila razvojem jevrejske ekonomske misli. Takođe, rad će teorijski obuhvatiti istorijske uslove i okolnosti koje su dovodile do načina razmišljanja. Teorijski okvir će biti upotpunjen kvantitativnom analizom dostupnih podataka o ekonomskoj aktivnosti i angažmanu Jevreja u različitim zanimanjima u različitim istorijskim okolnostima.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Istraživanje će rezultirati sveobuhvatnim prikazom razvoja jevrejske ekonomske misli. Prije svega će prikazati putanju razvoja ekonomske misli Jevreja kao nomada, zanatlija, trgovaca, a kasnije bankara i finansijskih posrednika.

PRIMENLJIVOST

Istraživanje je namijenjeno svim zainteresovanim istraživačima iz različitih sfera istraživanja. Prije svega može poslužiti kao dobra osnova za razumijevanje

---

¹ E-mail: milika.mirkovic@udg.edu.me

nastanka ideja u prošlosti, a koje može poslužiti za razumijevanje današnjice i budućih promjena. Takođe, rad može poslužiti i kao osnova za buduća istraživanja.

NAUČNI DOPRINOS

Doprinos rada se sastoji u pružanju sveobuhvatnog prikaza razvoja ekonomske misli kod Jevreja sa stanovišta različitih socijalnih i istorijskih aspekata. Dodatnu vrijednost rada će činiti uključivanje kulture u objašnjavanje ekonomskog ponašanja, čime će rad pružiti analizu efekata kulturnih razilika u ekonomskoj istoriji.

KLJUČNE REČI

Ekonomska misao, Jevreji, judaizam, kapitalizam, trgovina, bankarstvo

LITERATURA

1. Botticini M, Eckstein Z. (2003), *From Farmers to Merchants: A Human Capital Interpretation of Jewish Economic History*, Boston University, Department of Economics
2. Brekman R, Džafi S. (2011) *Jevrejska tajna poslovnig uspjeha*, Centar za kulturu Mladenovac, Mladenovac
3. Dubnov S. (1982), *Kratka istorija jevresjskog naroda*, Savez jevereskih opština Jugoslavije, Beograd
4. Ekelund B. R, Hebert F. R. (1997), *Povijest ekonomske teorije i metode*, Mate, Zagreb, Hrvatska
5. Finley M.I. (1972), *The Acient Economy*, Universiy of California Press, Berkeley, California
6. Foxman H. A. (2012) *Jews and Money*, Palgrave Machmillan, USA
7. Krivaček P. (2010) *Vavilon - Mesopotamija i rađanje civilizaije*, Marso, Beograd
8. Muller J.Z. (2010), *Capitalism and the Jews*, Princeton Universitz Press, New Jersey
9. Sedlacek T. (2011) *Economics of Good and Evil*, Oxford University Press, New York
10. Senor D, Singer S.(2011), *Nacija u usponu, priča o izraelskom ekonomskom čudu*, Klub Plus, Beograd
11. Sombart W. (2001) *The Jews and Modern Capitalism*, Batoche Books Limtied, Canada)
12. Vukotić V. (2013): *Antropologija stvaranja*, CID, Podgorica

21. RAZVOJ EKONOMSKE MISLI U CRNOJ GORI

Prof, Jadranka Kaluđerović¹

Univerzitet Donja Gorica, Institut za strateške studije i projekcije, Podgorica, Crna Gora

Mr, Vojin Golubović

Univerzitet Donja Gorica, Institut za strateške studije i projekcije, Podgorica, Crna Gora

CILJ RADA

Cilj rada je da analizira razvoj ekonomske misli u Crnoj Gori, sa posebnim akcentom na razvoj ekonomske misli nakon perioda tranzicije. Ideja je da se anticipiraju osnovni ekonomski pravci u ekonomskoj misli i glavne ideje na kojima se ovi pravci baziraju. Dodatno, rad u jednom svom dijelu je posvećen analizi najvažnijih predloga ekonomske teorije ekonomskim politikama i njihovoj primjeni odnosno rezultatima.

METODOLOGIJA RADA

S obzirom na temu rada, pristup je prije svega teorijski i bazira se na istraživanju postojeće teorijske građe. Predmet analize biće članci, knjige, radovi i studije koji se bave temom koja je ovdje predmet proučavanja. Takodje, moguće je da će u određenim segmentima biti korišteni i empirijski podaci i to u dijelu analize efekata određenih ekonomskih politika.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultat istraživanja ukazuju da je ekonomska misao u Crnoj Gori u periodu tranzicije uticala na dominantne socio-ekonomske razvojne pravce i ekonomske politike, naročito krajem devedesetih godina dvadesetog vijeka i početkom dvadeset prvog vijeka. Ipak, samo neke ideje te misli su našle put do implementacije.

PRIMENLJIVOST

S obzirom na teorijski karakter rada, on je prije svega namjenjen akademskoj i istraživačkoj zajednici zainteresovanoj za pitanja razvoja ekonomske misli i uticaja

---

¹ Autor za korespondenciju: Jadranka Kaluđerović, e-mail: Jkaludjerovic@t-com.me

ekonomske teorije na ekonomske politike. Rad, u tom smislu, može predstavljati dobar izvor za buduća akademska istraživanja i analize. Takođe, iako nije inicijalno namjenjen donosiocima odluka, on može biti korisno štivo i za njih u trenutcima dilema ili nedostataka ideja prilikom donošenja odluka u oblasti ekonomskih politika.

NAUČNI DOPRINOS

Doprinos ovog rada sadržana je u analizi razvoja ekonomske misli tokom određenog vremenskog horizonta u Crnoj Gori, koji do sad nije bio čest predmet proučavanja i analiza. Rad na sistematičan način daje prikaz glavnih pravaca u razvoju ekonomske misli.

KLJUČNE REČI

Ekonomska misao, liberalizam, protekcionizam, tranzicija, ekonomske politike, crnogorska ekonomska škola

LITERATURA

1. Blagojević, O. (1988). *Ekonomska misao u Crnoj Gori do Drugog svjetskog rata*. Beograd, SANU
2. Djurovic, G., Boškovic, P. & Stanković, J. (2002). *Alternativni razvoj koncepti privrede Crne Gore/Alternative Development Concepts of Economy of Montenegro*. Podgorica, Ekonomski fakultet, Makromenadžment centar
3. Institut za strateške studije i projekcije (2005). *Tranziциони izvještaj za Crnu Goru*. V. Vukotić (Ed.), Podgorica
4. Marović, B. (2006). *Ekonomska istorija Crne Gore*. Podgorica, CID
5. Napoleoni, K. (1981). *Ekonomska misao dvadesetog stoljeća*. Zagreb, CDK
6. Vukotić, V. (1998). *Koncepcijske osnove novog ekonomskog sistema*. Podgorica, ISSP
7. Vukotić, V. (2007). In V. Vukotić (Ed.) *Agenda ekonomskih reformi.*, Podgorica, ISSP
8. Vukotić, V. (2000). *Teorijske osnove crnogorske ekonomske škole*, pristup 10. maja 2018. sa http://www.vukotic.net/files/publikacije/1242816596_8404.pdf
9. Vukotić, V. (2010). Filozofija ekonomskog razvoja Crne Gore u eri kompetitivnosti, U M. Đurović (Ed.), *Crna Gora u XXI stoljeću – u eri kompetitivnosti* (specijalne edicija, Knj. 73, sv.3.). Podgorica, CANU

22. MULTIDIMENZIONALNA ANALIZA SIROMAŠTVA U BOSNI I HERCEGOVINI U XXI STOLJEĆU

Docent, Adela Delalić

Ekonomski fakultet Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Redovni profesor, Jasmina Osmanković

Ekonomski fakultet Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, Bosna i Hercegovina

CILJ RADA

Cilj rada je multidimenzionalna analiza kretanje siromaštva i njegovih determinanti u Bosni i Hercegovini na početku dvadeset prvog stoljeća. Poteškoće pri mjerenju i analizi siromaštva potiču od njegove multidimenzionalnosti. Ova tema je važna za istraživanje jer je to jedan od najvećih problema od globalnog do lokalnog i individualnog nivoa u prošlosti i danas, nadamo se ne i u budućnosti, zbog svoje kompleksnosti i dalekosežnosti.

METODOLOGIJA RADA

U radu su korištene različite metode istraživanja. Osnovni pristup je multimenzionalna analiza. Koriste se statističke metode u provođenju cjelokupne statističke analize, grafičkom i tabelarnom predstavljanju podataka i rezultata, izvođenju zaključaka i tumačenju rezultata. U okviru postupka selekcije indikatora siromaštva je korištena metoda analize i sinteze. Kvantitativna metoda se koristi prilikom mjerenja siromaštva pomoću različitih pokazatelja. Komparativna metoda se koristi kod usporedbe rezultata različitih istraživanja. Metoda deskripcije se koristi prilikom opisivanja pojmova i činjenica vezanih za istraživani problem. Izabrani pristup, koji se sastoji od seta izabranih metoda osigurava postizanje ciljeva, rješavanje problema vezanog za definirani predmetni, prostorni i vremenski okvir. Prostorni okvir je Bosna i Hercegovina, a vremenski okvir determiniran dostupnim bazama 2004-2011.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultat ovog rada je ukazivanje na razlike između jednodimenzionalnog i multidimenzionalnog pristupa analizi siromaštva u Bosni i Hercegovini. Na toj bazi

se osigurava bolje osnove za kreiranje budućih strategija reduciranja siromaštva u kontekstu borbe protiv siromaštva na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i globalnom nivou.

Istraživanje pokazuje da multidimenzionalno mjerenje siromaštva ukazuje na drugačiju dinamiku i strukturu siromaštva u odnosu na jednodimenzionalno mjerenje.

PRIMENLJIVOST

Istraživanje je namjenjeno istraživačima, kreatorima javnih politika, akademskoj i stručnoj javnosti. Istraživačima, akademskoj i stručnoj javnosti ovo istraživanje može biti poticaj za dalje multidimenzionalno istraživanje siromaštva. Ovo istraživanje kreatorima javnih politika može biti osnov za kreiranje efikasnijih strategija borbe protiv siromaštva na različitim nivoima. Dalja istraživanja bi mogla ići u pravcu uključivanja dodatnih indikatora između ostalih i subjektivnih.

NAUČNI DOPRINOS

Ovaj rad pokazuje da je moguće unaprijediti postojeće analize siromaštva i osigurati bolji osnov za kreiranje odgovarajućih politika. Multidimenzionalna analiza siromaštva je jako široka istraživačka tema sa mogućnošću proširivanja, uključivanja novih dimenzija, primjenu novih tehnika, novih pristupa, posebno u kontekstu dosadašnjih (MDG 2000-2015) milenijumskih razvojnih ciljeva ili novih (SDG 2015-2030) održivih razvojnih ciljeva, međunarodne ekonomije, ekonomije razvoja i politika razvoja.

KLJUČNE REČI

Siromaštvo, multidimenzionalna analiza, Bosna i Hercegovina, XXI stoljeće

LITERATURA

1. Anon (2001) *Aneka o mjeranju životnog standarda u BiH*. Agencija za statistiku BiH, Sarajevo
2. Anon (2003a) *Bosnia and Herzegovina: Poverty Assessment, Volume I: Main Report*. World Bank, Sarajevo
3. Anon (2003b) *Bosnia and Herzegovina: Poverty Assessment, Volume II: Main Report*. World Bank, Sarajevo
4. Anon (2005) *Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH 2004*. Agencija za statistiku BiH, Sarajevo

5. Anon (2008) Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH 2007: Siromaštvo i uvjeti života. Agencija za statistiku BiH, Sarajevo
6. Anon (2011) Anketa o potrošnji domaćinstava u BiH 2011. Agencija za statistiku BiH, Sarajevo
7. Asellin, L.M. (2009) *Analysis of Multidimensional Poverty: Theory and Case Studies*. Springer, New York
8. Bakarić-Rašić, I. (2006) Primjena faktorske i klaster analize u otkrivanju regionalnih nejednakosti, *Privredna kretanja i ekonomska politika*, Vol 15, No 105, str 52-76
9. Delalić, A. (2010) Multivarijacioni pristup analizi siromaštva u Bosni i Hercegovini. magistarski rad, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo
10. Delalić, A. (2016) Modeli multidimenzionalne analize siromaštva i primjena u Bosni i Hercegovini. doktorska disertacija, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo
11. Godard, J. (1892) *Poverty: Its Genesis and Exodus*. Swan Sonnenchein & Co., London
12. Khandker, S. R., Haughton, J. (2009) *Handbook on Poverty and Inequality*. WB Publications, Washington
13. Osmanković, J., Nikolajev, A. (2010) *Humani razvoj*. Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo
14. Payne, R.K. (2005) *A Framework for Understanding Poverty*. Process Inc., Highlands
15. Piketty, T. (2015) *Kapital u dvadeset prvom vijeku*. Buybook, Sarajevo
16. Ravallion, M. (1998) *Poverty Comparisons*. Harwood Academic Publishers, Chur
17. Sen, A. (1982) *Poverty and Famines*. Oxford University Press. New York
18. Silver, H. (1994) *Social Exclusion and Social Solidarity: Three paradigmes*. *International Labour Review*, vol 133, str 531-578
19. Todaro, P. M., Smith C. S. (2006) *Ekonomski razvoj*. Šahinpašić, Sarajevo
20. Wagle, U. (2008) *Multidimensional Poverty Measurement: Concept and Applications*. Springer, New York

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

330"1958/2018"(048)
330.8"1958/2018"(048)
338.2(048)
330.3(497.1)"1958/2018"(048)

МЕЂУНАРОДНА научна конференција Теоретски и емпиријски аспекти економске науке (2018 ; Београд)

Економска теорија у периоду 1958-2018. : knjiga apstrakata /
Међународна научна конференција Теоретски и емпиријски аспекти економске науке - 60 година изазова и могућности, 01.11.2018. Београд, Србија ;
редатори Боžo Драшковић, Ivana Domazet. - Београд : Институт економских наука, 2018 (Београд : DonatGraf). - 80 str. ; 24 cm

"Ova Knjiga apstrakata je rezultat rada na projektima: Evropske integracije i društvenoekonomske promene privrede Srbije na putu ka EU (47009) i Izazovi i perspektive strukturnih promena u Srbiji: Strateški pravci ekonomskog razvoja i usklađivanje sa zahtevima EU (179015)..." --> kolofon. - Tiraž 200. - Str. 7-8: Predgovor / urednici. - Bibliografija uz svaki apstrakt.

ISBN 978-86-89465-41-9

a) Економија - 1958-2018 - Апстракти b) Економске теорије - 1958-2018 - Апстракти c) Економска политика - Апстракти d) Економске прилике - Југославија - 1958-2018 - Апстракти
COBISS.SR-ID 268912908

9 788689 465419